

Karl Marx ja Friedrich Engels
KOMMUNISTISEN PUOLUEEN MANIFESTI ⁷⁷

ESIPUHE VUODEN 1872 SAKSANKIELISEEN PAINOKSEEN

Kommunistien liitto⁷⁸, työväen kansainvälinen järjestö, joka silloisissa olosuhteissa saattoi luonnollisesti olla vain salainen, antoi Lontoossa marraskuussa 1847 pitämässään kongressissa allekirjoittaneiden tehtäväksi laatia julkisuutta varten tarkoitetun yksityiskohtaisen teoreettisen ja käytännöllisen puolueohjelman. Niin syntyi seuraava Manifesti, jonka käsikirjoitus lähetettiin Lontooseen painettavaksi muutamaa viikkoa ennen helmikuun vallankumousta⁷⁹. Julkaistuna ensin saksaksi Manifesti on ilmestynyt tällä kielellä Saksassa, Englannissa ja Amerikassa ainakin kahtenatoista eri painoksena. Englanninkielisenä se ilmestyi ensi kerran 1850 Lontoossa »The Red Republican»⁸⁰ julkaisussa neiti Helen Macfarlanen kääntämänä ja 1871 ainakin kolmena eri käännöksenä Amerikassa. Ranskankielisenä se ilmestyi ensi kerran Pariisissa vähän ennen kesäkuun kapinaa 1848⁸¹ sekä hiljattain newyorkilaisessa »Le Socialiste» lehdessä⁸². Uusi käännös on valmisteilla. Puolan kielellä se ilmestyi Lontoossa kohta ensimmäisen saksankielisen laitoksen ilmestymisen jälkeen, venäjän kielellä Genèvessä kuusikymmenluvulla⁸³. Tanskan kielelle se käännettiin samoin pian ilmestymisensä jälkeen.

Niin suuresti kuin olosuhteet viimeisten kahdenkymmenenviiden vuoden aikana ovatkin muuttuneet, pitävät tässä Manifestissa kehitellyt yleiset periaatteet pääpiirteissään vielä nykyäänkin täysin paikkansa. Joihinkin kohtiin tosin olisi tehtävä erinäisiä korjauksia. Näiden periaatteiden käytännöllinen soveltaminen, kuten Manifestissa itsessään selitetään, on kaikkialla ja aina riippuvainen historiallisesti vallitsevista olosuhteista eikä

II osan lopussa esitetyillä vallankumouksellisilla toimenpiteillä sen vuoksi ole mitenkään itsetarkoituksellista merkitystä. Tämän kohdan tulisi nykyisin kuulua monessa suhteessa toisin. Ottaen huomioon suurteollisuuden valtavan kehityksen viimeisten kahdenkymmenenviiden vuoden aikana ja sen mukana tapahtuneen työväenluokan järjestyneisyyden kasvun, ottaen huomioon käytännölliset kokemukset, ensin helmikuun vallankumouksen ja sitten vielä paljon suuremmassa määrin Pariisin kommuunin, jossa proletariaatti ensi kerran piti kaksi kuukautta valtiollista valtaa käsissään, tämä ohjelma on nykyään paikoitellen vanhentunut. Nimenomaan Kommuuni on osoittanut, että »työväenluokka ei voi yksinkertaisesti ottaa haltuunsa valmista valtiokoneistoa eikä käynnistää sitä omiin tarkoituksiinsa» (ks. »Der Bürgerkrieg in Frankreich, Adresse des Generalrats der Internationalen Arbeiterassoziation», saksank. julkaisu, s. 19, missä tätä ajatusta on kehitelty laajemmin*). Edelleen, on itsestään selvää, että Manifestissa esitetty sosialistisen kirjallisuuden arvostelu on nykyisin vailinainen, koska se ulottuu vain vuoteen 1847; samoin se, että huomautukset kommunistien suhteesta eri oppositio- puolueisiin (IV osa), joskin ne pääpiirteissään ovat vielä nykyäänkin oikeita, ovat kuitenkin yksityiskohdissaan vanhentuneita jo sen vuoksi, että poliittinen tilanne on kokonaan muuttunut ja historiallinen kehitys on pyyhkäissyt maan kamaralta useimmat siinä luetellut puolueet.

Manifesti on kuitenkin historiallinen asiakirja, jonka muuttamiseen emme katso itsellämme enää olevan oikeutta. Seuraa vaan painokseen voidaan ehkä liittää johdanto, joka rakentaa sillan vuoden 1847 ja nykyhetken välille; tämä paines taas tuli meille niin odottamatta, ettei meillä ollut aikaa sellaisen laatimiseen.

Lontoossa 24. kesäkuuta 1872

*Karl Marx
Friedrich Engels*

Julkaistu kirjassa Das Kommunistische Manifest. Neue Ausgabe mit einem Vorwort der Verfasser. Leipzig 1872

*Valitut teokset kolmessa osassa,
1. osa, s. 85—86*

* Ks. tämän laitoksen 3. osaa, s. 466. *Toim.*

ESIPUHE VUODEN 1882
TOISEEN VENÄJÄNKIELISEEN PAINOKSEEN

Ensimmäinen »Kommunistisen puolueen manifestin» venäjänkielinen painos (käännös Bakuninin) ilmestyi kuusikymmenluvun alussa painettuna »Kolokol» lehden⁸⁴ kirjapainossa. Siihen aikaan Manifestin venäjänkielinen painos saattoi näyttää Lännessä korkeintaan kirjalliselta kuriositeetilta. Nykyisin tuollainen käsitys ei enää ole mahdollinen.

Proletaarisen liikkeen leviämisen suppeuden eri maissa siihen aikaan (joulukuussa 1847) osoittaa parhaiten Manifestin viimeinen luku »Kommunistien suhde erilaisiin oppositiopuolueisiin». * Juuri Venäjää ja Yhdysvaltoja ei siinä mainita ensinkään. Venäjä oli siihen aikaan koko eurooppalaisen taantumuksen viimeinen suuri reservi, ja siirtolaisuus Yhdysvaltoihin imi Euroopan proletariaatin liiat voimat. Kummastakin maasta Eurooppa sai raaka-aineita, ja ne olivat samalla sen teollisuustuotteiden menekkimarkkinoita. Kumpikin oli siis silloin tavalla tai toisella Euroopassa vallitsevan yhteiskuntajärjestyksen tukena.

Kuinka suuresti tämä nyt onkaan muuttunut! Juuri siirtolaisuus Euroopasta on tehnyt mahdolliseksi suunnattoman kehityksen Pohjois-Amerikan maanviljelyksessä, joka kilpailullaan horjuttaa perustuksiaan myöten sekä suur- että pienmaanomistusta Euroopassa. Siirtolaisuus on samalla tehnyt Yhdysvalloille mahdolliseksi ryhtyä käyttämään runsaita teollisen kehityksen apulähteitä, vieläpä niin tarmokkaasti ja niin laajassa mitassa, että se on lyhyessä ajassa tekevä lopun Länsi-Euroopan ja varsinkin Englannin teollisuusmonopolista. Nämä molemmat seikat vaikuttavat vuorostaan vallankumouksellisessa mielessä myös Amerikkaan. Farmarien pieni ja keskisuuri maanomistus, tämä Amerikan koko poliittisen järjestelmän perusta, sortuu yhä enemmän ja enemmän kilpailussa jättiläisfarmien kanssa; samaan aikaan teollisuusalueilla muodostuu ensi kertaa lukumääräisesti suuri proletariaatti ja tapahtuu pääomien satumainen keskittyminen.

* Ks. tätä osaa, s. 369—371. *Toim.*

Siirtykäämme Venäjälle. Vuosien 1848—1849 vallankumouksen aikana paitsi eurooppalaiset ruhtinaat myös Euroopan porvarit olivat sitä mieltä, että Venäjän puuttuminen asioihin oli ainoa pelastus proletariaatilta, joka oli silloin vasta heräämistilassa. He julistivat tsaarin eurooppalaisen taantumuksen päämieheksi. Nyt tsaari istuu Hatsinassa vallankumouksen sotavankina⁸⁵, ja Venäjä on Euroopan vallankumouksellisen liikkeen etujoukko.

Kommunistisen manifestin tehtävänä oli julistaa nykyisen porvarillisen omistuksen väistämättä lähestyvä tuho. Mutta Venäjällä samaan aikaan kuin kapitalistinen keinottelu kehittyy kuumeisesti ja porvarillinen maanomistus vasta muodostuu, on enemmän kuin puolet maasta talonpoikien yhteisomistuksessa. Nyt herää kysymys: voiko venäläinen Obschtschina*, tuo tosin jo varsin rappeutunut maan alkuperäisen yhteisomistuksen muoto, muuttua välittömästi maanomistuksen korkeimmaksi, kommunistiseksi muodoksi, vai täytyykö sen sitä ennen käydä läpi sama rappeutumisprosessi, jonka Lännen historiallinen kehitys on läpäissyt?

Ainoa mahdollinen vastaus tähän kysymykseen on nykyään seuraava: jos Venäjän vallankumouksesta tulee merkki proletaarisen vallankumouksen alkamiselle Länessä, niin että molemmat täydentävät toisiaan, silloin nykyinen venäläinen maan yhteisomistus voi olla kommunistisen kehityksen lähtökohtana.

Karl Marx. Friedrich Engels

Lontoossa 21. tammikuuta 1882

Julkaistu kirjassa: K. Маркс и Ф. Энгельс. Манифест Коммунистической партии. Женева, 1882

Valitut teokset kolmessa osassa, 1. osa, s. 86—87

* — kyläyhteisö. *Toim.*

**FRIEDRICH ENGELSIN ESIPUHE
VUODEN 1883 SAKSANKIELISEEN PAINOKSEEN**

Tämän painoksen esipuhe minun on valitettavasti allekirjoitettava yksin. Marx, mies jolle Euroopan ja Amerikan koko työväenluokka on suuremmassa kiitollisuudenvelassa kuin kenellekään muulle, lepää Highgaten hautausmaalla, ja hänen haudallaan kasvaa jo ensimmäinen ruoho. Hänen kuolemansa jälkeen ei voi olla enää puhettakaan Manifestin uusimisesta tai täydentämisestä. Sitä tarpeellisempana pidän tässä todeta selvästi vielä kerran seuraavaa.

Kautta koko Manifestin kulkeva perusajatus, että kunkin historiallisen ajanjakson taloudellinen tuotanto ja siitä välttämättä johtuva yhteiskuntarakenne muodostavat perustan tämän ajanjakson poliittisen ja henkisen elämän historialle; että tämän mukaisesti koko historia on ollut (maan alkukantaisen yhteisomistuksen hajoamisen jälkeen) luokkataistelujen historiaa, riistettyjen ja riistävien, hallittujen ja hallitsevien luokkien välisten taistelujen historiaa yhteiskunnallisen kehityksen eri asteilla ja että tämä taistelu on nyt saavuttanut asteen, jolla riistetty ja sorretty luokka (proletariaatti) ei voi enää vapauttaa itseään sitä riistävästä ja sortavasta luokasta (porvaristosta) vapauttamatta samalla ainiaaksi koko yhteiskuntaa riistosta, sorrosta ja luokkataistelusta — tämä perusajatus on lähtöisin ainoastaan ja yksinomaan Marxilta*.

---

* Englanninkielisen käännöksen esipuheessa [*Marx—Engels. Werke, Dietz Verlag Berlin, Bd. 21, S. 357—358*] kirjoitin: »Tätä ajatusta, jolla minun käsittääkseni on historiatieteelle samanlainen merkitys kuin Darwinin teoriolla biologialle, me molemmat olimme jo useampien vuosien ajan ennen vuotta 1845 vähitellen lähestyneet. Kuinka pitkälle minä olin itsenäisesti päässyt tähän suuntaan, näkyy parhaiten teoksestani Työväenluokan asema Englannissa [*Marx—Engels. Werke, Bd. 2, S. 225—506*]. Kun sitten keväällä 1845 taas tapasin Marxin Brysselissä, oli hänellä tuo ajatus jo valmiiksi kehiteltynä, ja hän esitti sen minulle melkein yhtä selväpiirteisesti kuin olen sen nyt tässä toistanut.» (*Engelsin huomautus vuoden 1890 saksankieliseen painokseen.*)

Olen sanonut tämän jo monesti mutta juuri nyt on tarpeen, että se lausutaan myös itse Manifestin esipuheessa.

F. Engels

Lontoossa 28. kesäkuuta 1883

Julkaistu kirjassa *Das Kommunistische Manifest. Hottingen—Zürich 1883*

Valitut teokset kolmessa osassa,
1. osa, s. 88

FRIEDRICH ENGELSIN ESIPUHEESTA VUODEN 1890 SAKSANKIELISEEN PAINOKSEEN

Manifestilla on ollut oma kohtalonsa. Sen ilmestymishetkellä tervehti silloin vielä pienilukuinen tieteellisen sosialismin etujoukko sitä intomielin (kuten ensimmäisessä esipuheessa mainitut käännökset osoittavat*), mutta pian sen työnsi taka-alalle Pariisin työläisten kesäkuussa 1848 kärsimästä tappiosta alkanut taantumus, ja vihdoin se »oikeuden nimessä» julistettiin pannaan Kölnin kommunisteille annetulla tuomiolla marraskuussa 1852⁸⁶. Helmikuun vallankumoukseen liittynyt työväenliike hävisi julkiselta näyttämöltä, ja sen mukana myös Manifesti joutui taka-alalle.

Kun Euroopan työväenluokka oli jälleen kylliksi voimistunut aloittaakseen uuden rynnistyksen hallitsevien luokkien valtaa vastaan, syntyi Kansainvälinen työväenliitto. Sen tarkoituksena oli yhdistää Euroopan ja Amerikan työväenluokan kaikki taistelukykyiset voimat yhdeksi suureksi armeijaksi. Sen vuoksi se ei voinut ottaa välittömästi lähtökohdakseen Manifestissa esitetyjä periaatteita. Sillä täytyi olla ohjelma, joka ei sulkenut ovea Englannin trade unioneilta, Ranskan, Belgian, Italian, Espanjan proudhonisteilta eikä Saksan lassalaisilta**. Tämän ohjelman — Internationaalin sään-

* Ks. tätä osaa, s. 321. *Toim.*

** Lassalle itse vakuutti meille monesti olevansa Marxin »opilas» ja oli sellaisena luonnollisestikin Manifestin kannalla. Toisin oli niiden hänen seuraajiensa laita, jotka eivät menneet pitemmälle hänen vaatimustaan valtioluottoisista tuotanto-osuuskunnista ja jotka jakoivat koko työväenluokan valtionavun kannattajiin ja itseavun kannattajiin. (*Engelstin huomautus.*)

töjen perustelut* — Marx laati niin mestarillisesti, että sille antoivat tunnustuksensa jopa Bakunin ja anarkistit. Manifestissa esitettyjen periaatteiden lopulliseen voittoon nähden Marx luotti yksinomaan työväenluokan henkiseen kehitykseen, jonka täytyi olla väistämätön tulos yhteisestä toiminnasta ja mielipiteiden vaihdosta. Pääomaa vastaan käydyn taistelun tapahtumat ja vaiheet, tappiot vielä enemmän kuin voitot, eivät voineet olla osoittamatta taistelijoille, että heidän siihenastiset maailmanparannuskeinonsa ovat aivan riittämättömiä eivätkä ne tee heidän mieliään vastaanottavaisemmiksi käsittämään perusteellisesti työväen vapautuksen todellisia edellytyksiä. Marx oli oikeassa. Vuonna 1874, jolloin Internationaali laskettiin hajalle, työväenluokka oli aivan toinen kuin se oli ollut 1864 sitä perustettaessa. Proudhonilaisuus romaanisissa maissa ja erikoislaatuinen lassallelaisuus Saksassa tekivät kuolemaa ja jopa silloiset erittäin konservatiivit englantilaiset trade unionit olivat vähitellen lähestymässä sitä kehitystasetta, jolloin 1887 Swanseassa pidetyn kongressin puheenjohtaja** saattoi lausua niiden nimissä: »Mannermaan sosialismi ei enää kammota meitä.» Tuo sosialismi oli kuitenkin 1887 miltei yksinomaan sitä teoriaa, jota Manifestissa julistetaan. Manifestin historia kuvastaa näin ollen jossain määrin nykyaikaisen työväenliikkeen historiaa vuodesta 1848 lähtien. Nykyisin se on epäilemättä koko sosialistisen kirjallisuuden levinnein kansainvälinen teos, kaikkien maiden miljoonien työläisten yhteinen ohjelma Siperiasta Kaliforniaan saakka.

Sen ilmestymisaikana emme sittenkään voineet nimittää sitä sosialistiseksi Manifestiksi. Sosialisteilla tarkoitettiin vuonna 1847 kahdenlaista väkeä: toisaalta erilaisten utopististen järjestelmien kannattajia, erikoisesti Englannin owenilaisia ja Ranskan fourierilaisia, jotka molemmat olivat silloin jo kutistuneet pelkiksi vähitellen sukupuuttoon kuoleviksi lahkokunniksi; toisaalta niitä mitä moninaisimpia sosiaalipuuskareita, jotka kukin erilaisilla maailmanparannuskeinoillaan ja kaiken-

* Ks. *Marx—Engels*. Valitut teokset kolmessa osassa, 2. osa, s. 13—15. *Toim.*

** — W. Bevan. *Toim.*

laisella paikkailulla tahtoivat poistaa yhteiskunnalliset epäkohdat vahingoittamatta vähääkään pääomaa ja liikevoittoa. Kummassakin tapauksessa se oli väkeä, joka oli työväenliikkeen ulkopuolella ja etsi kannatusta pikemminkin »sivistyneiltä» luokilta. Sitä vastoin se osa työväestöä, joka oli vakuuttunut pelkkien poliittisten mul-listusten riittämättömyydestä ja vaati yhteiskunnan perinpohjaista uudistamista, nimitti itseään tuohon aikaan *kommunisteiksi*. Tuo kommunismi oli vain osapuilleen hahmoteltua, vain vaistomaista, monessa suhteessa karkeahkoa kommunismia; mutta se oli kyllin voimakas synnyttääkseen kaksi utopistista kommunistista järjestelmää: Ranskassa Cabetin »ikarialaisen» ja Saksassa Weitlingin järjestelmän. Sosialismi merkitsi 1847 porvarillista liikettä, kommunismi työväenliikettä. Sosialismi oli ainakin mannermaalla salonkikelpoinen, kommunismi taas oli aivan päinvastaista. Ja kun me jo siihen aikaan olimme lujasti sillä kannalla, että »työväenluokan vapauttamisen täytyy olla työväenluokan oma tehtävä»,⁸⁷ emme voineet hetkeäkään epäröidä, kumpi nimi on valittava. Eikä siitä luopuminen ole sen jälkeenkään koskaan pätkähtänyt päähämme.

»Kaikkien maiden proletaarit, liittykää yhteen!» Vain harvat äänet vastasivat, kun sinkosimme nämä sanat maailmaan 42 vuotta sitten Pariisin vallankumouksen aattona, ensimmäisen vallankumouksen, jossa proletariaatti esiintyi omin vaatimuksin. Syyskuun 28. päivänä 1864 kuitenkin useimpien Länsi-Euroopan maiden proletaarit liittyivät muistoltaan kunniakkaaksi Kansainväliseksi työväenliitoksi.⁸⁸ Internationaali itse eli tosin vain yhdeksän vuotta. Mutta juuri tämä päivä on parhaana osoituksena siitä, että sen perustama kaikkien maiden proletariiden ikuinen liitto vielä elää ja on nyt lujempi kuin milloinkaan ennen. Sillä tänä päivänä, jolloin kirjoitan näitä rivejä, Euroopan ja Amerikan proletariaatti suorittaa taisteluvoimiensa katselmusta. taisteluvoimien, jotka on ensi kerran asetettu liikekannalle *yhtenä* armeijana, *saman* lipun alle ja *saman* lähimmän päämäärän puolesta: jo 1866 Internationaalien Genèven kongressin julistaman ja Pariisin työväenkongressin 1889⁸⁹ uudelleen julistaman lainsäädännöllisesti voimaan saatettavan kah-

deksantuntisen normaalityöpäivän puolesta. Tämänpäiväinen näky on avaava kaikkien maiden kapitalistien ja tilanherrojen silmät näkemään, että nyt kaikkien maiden proletaarit ovat todella liittyneet yhteen.

Olisipa Marx vielä rinnallani näkemässä tämän omin silmin!

F. Engels

Lontoossa 1. toukokuuta 1890

*Julkaistu kirjassa Das Kom-
munistische Manifest. London
1890*

*Valitut teokset kolmessa osassa,
1. osa, s. 88—90*

FRIEDRICH ENGELSIN ESIPUHE VUODEN 1892 PUOLANKIELISEEN PAINOKSEEN

Se tosiasia, että on käynyt tarpeelliseksi ottaa »Kommunistisen puolueen manifestin» uusi puolankielinen painos, antaa aiheen tehdä useita johtopäätöksiä.

On ennen kaikkea todettava, että Manifesti on viime aikoina tullut tavallaan suurteollisuuden kehitysasteen osoittimeksi Euroopan mantereella. Sitä mukaa kuin kussakin maassa kehittyy suurteollisuus, kyseisen maan työläisten keskuudessa voimistuu pyrkimys päästä selville asemastaan työväenluokkana omistaviin luokkiin nähden; sosialistinen liike heidän keskuudessaan laajenee ja Manifestin kysyntä kasvaa. Siitä, kuinka suuri määrä Manifestia on levitetty kyseessä olevan maan kielellä, voidaan siis kyllin tarkasti päätellä paitsi työväenliikkeen tilasta myös suurteollisuuden kehitysasteesta tässä maassa.

Manifestin uusi puolankielinen painos on sen vuoksi osoitus Puolan teollisuuden voimakkaasta edistyksestä. Siitä taas että tällaista edistystä on todella tapahtunut edellisen painoksen ilmestymisestä kuluneiden kymmenen vuoden aikana, ei voi olla pienintäkään epäilyä. Puolan kuningaskunta, Kongressi-Puola,⁹⁰ on muuttunut Venäjän keisarikunnan suureksi teollisuusalueeksi. Samaa aikaan kun Venäjän suurteollisuus on hajallaan eri seuduilla — osa Suomenlahden rannalla, toinen osa sisämaassa (Moskova, Vladimir), kolmas Mustanmeren ja

Asovan meren rannikoilla jne. — on Puolan teollisuus keskittynyt suhteellisen suppealle alueelle ja se saa kokea tämän keskityksen edullisuudet sekä epäedullisuudet. Kilpailevat venäläiset teollisuudenharjoittajat ovat myöntäneet nämä edullisuudet, kun he huolimatta kiihkeästi halustaan venäläistää kaikki puolalaiset ovat vaatineet suojelutulleja Puolaa vastaan. Epäedullisuudet taas, niin puolalaisille tehtailijoille kuin Venäjän hallituksellekin, ilmenevät sosialististen aatteiden nopeana leviämisenä puolalaisten työläisten keskuudessa ja kasvavassa Manifestin kysynnässä.

Tämä Puolan teollisuuden nopea kehitys sen ohittaessa Venäjän teollisuuden on puolestaan uusi todistus Puolan kansan ehtymättömästä elinvoimasta ja uusi tae sen tulevasta kansallisesta entistyksestä. Itsenäisen ja voimakkaan Puolan entistys ei ole ainoastaan puolalaisille, vaan meille kaikille kuuluva asia. Todellinen kansainvälinen yhteistyö Euroopan kansojen välillä on mahdollista vain ehdolla, että jokainen näistä kansoista on täysi isäntä omassa talossaan. Vuoden 1848 vallankumous, jossa proletaaritaistelijat joutuivat proletariaatin lipun alla tekemään viime kädessä porvariston työtä, sai aikaan samalla kuitenkin testamenttinsa täyttäjän — Louis Bonaparten ja Bismarckin — välityksellä Italian, Saksan ja Unkarin riippumattomuuden. Sen sijaan Puola, joka oli vuodesta 1792 lähtien tehnyt vallankumouksen hyväksi enemmän kuin kaikki nämä kolme maata yhteensä, jätettiin oman onnensa nojaan juuri hetkellä, jolloin se vuonna 1863 menehtyi venäläisten rynnistyksen painosta, kun näiden voimat olivat kymmenkertaiset sen voimiin verrattuna. Puolan aatelisto ei pystynyt puolustamaan eikä hankkimaan Puolalle uudelleen riippumattomuutta; porvaristolle tämä riippumattomuus on nykyään vähintään yhdentekevää. Sen toteuttaminen on kuitenkin välttämätöntä Euroopan kansakuntien sopusointuisalle yhteistoiminnalle*. Tämän riippumattomuuden voi hankkia vain Puolan nuori proletariaatti ja sen käsissä se sitten onkin täysin tur-

* Puolankielisessä painoksessa tämä lause on jätetty pois.
Toim.

vattu. Onhan Puolan riippumattomuus koko muun Euroopan työläisille aivan yhtä tarpeellinen kuin Puolankin työläisille.

F. Engels

Lontoossa 10. helmikuuta 1892

Julkaistu »Przedświt» aikakauslehdessä 35. n:o:ssa 27. helmikuuta 1892 ja kirjassa: K. Marx. i F. Engels. Manifest Komunistyczny, Londyn 1892

Valitut teokset kolmessa osassa, 1. osa, s. 91—92

FRIEDRICH ENGELSIN ESIPUHE VUODEN 1893 ITALIANKIELISEEN PAINOKSEEN

Italianalaiselle lukijalle

»Kommunistisen puolueen manifestin» ilmestyminen sattui melkein täsmälleen yhteen 1848 maaliskuun 18. päivän kanssa. Milanossa ja Berliinissä tapahtuneiden vallankumousten kanssa, kahden kansakunnan aseellisen kapinan kanssa, joista toinen on Euroopan mannermaan keskellä ja toinen Välimeren maitten keskellä; kahden kansakunnan, joita hajanaisuus ja sisäiset eripuraisuudet olivat siihen saakka heikentäneet ja jotka olivat sen vuoksi joutuneet vieraan vallan alle. Kun Italia oli alistettu Itävallan keisarin alaiseksi, niin Saksa oli koko Venäjänmaan tsaarin yhtä tuntuva, vaikkakin välillisemmän ikeen alla. Vuoden 1848 maaliskuun 18. päivän tapausten jälkiseurauksena oli Italian ja Saksan vapauttaminen tuosta häpeästä; kun nämä kaksi suurta kansakuntaa vuosien 1848 ja 1871 välisenä aikana saatettiin entiselleen ja ne saivat tavalla tai toisella takaisin itsenäisyytensä, niin se tapahtui siksi, että ne samat henkilöt, jotka nujersivat vuoden 1848 vallankumouksen, joutuivat vasten tahtoaan tuon vallankumouksen testamentin täyttäjiksi,⁹¹ kuten Karl Marx sanoi.

Tämä vallankumous oli kaikkialla työväenluokan käntien työtä: juuri se rakensi katusulkuja ja maksoi sen verellään. Mutta vain Pariisin työläisillä oli hallitusta kukistaessaan aivan selvä aikomus kukistaa myös porvarillinen järjestelmä. Vaikka he käsittivätkin oman

luokkansa ja porvariston välillä vallitsevan väistämättömän vastakohtaisuuden, ei maan taloudellinen kehitys eikä Ranskan työläisjoukkojen henkinen kehitys ollut silloin vielä saavuttanut sitä tasoa, jolla yhteiskunnan uudestijärjestäminen olisi mahdollinen. Vallankumouksen hedelmät joutuivat sen vuoksi viime kädessä kapitalistiluokalle. Toisissa maissa taas — Italiassa, Saksassa, Itävallassa — työväki aivan alusta saakka vain auttoi porvaristoa valtaan. Missään maassa porvariston herruus ei ole kuitenkaan mahdollista ilman kansallista riippumattomuutta. Sen vuoksi 1848 vallankumouksen oli annettava yhtenäisyys ja itsenäisyys niille kansakunnille, joilla niitä siihen saakka ei ollut: Italialle, Saksalle ja Unkarille. Nyt on Puolan vuoro.

Vaikka vuoden 1848 vallankumous ei ollutkaan sosialistinen vallankumous, niin se kuitenkin raivasi tietä ja valmisti maaperää sille. Porvarillinen järjestelmä, joka on saanut kaikissa maissa aikaan suurteollisuuden nousun, on samalla viimeisten neljänkymmenenviiden vuoden aikana luonut kaikkialla lukuisan, yhteenliittyneen ja voimakkaan proletariaatin; siten se on, käyttäksemme Manifestin sanoja, synnyttänyt omat haudankaivajansa. Ilman jokaisen eri kansakunnan riippumattomuuden ja yhtenäisyyden palauttamista ei proletariaatin yhdistäminen kansainvälisessä mitassa eikä myöskään näiden kansojen rauhallinen ja tietoinen yhteistyö yhteisten päämäärien saavuttamiseksi ole mahdollista. Koetta-kaapa kuvitella jotain italialaisten, unkarilaisten, saksalaisten, puolalaisten ja venäläisten työläisten yhteistä kansainvälistä esiintymistä vuoteen 1848 saakka vallinneissa poliittisissa oloissa!

Vuoden 1848 taistelut eivät siis olleet turhia. Hukkaan eivät ole menneet myöskään ne neljäkymmentä viisi vuotta, jotka erottavat meidät tuosta vallankumoukskaudesta. Sen hedelmät alkavat jo kypsyä, ja minä toivoisin vain, että tämän italiankielisen käännöksen ilmestyminen olisi Italian proletariaatin voiton hyvänä enteänä, samoin kuin alkuperäisen teoksen ilmestyminen oli kansainvälisen vallankumouksen enteänä.

Manifesti antaa täyden arvon sille vallankumoukselliselle osuudelle, joka kapitalismilla oli menneisyy-

dessä. Italia oli ensimmäinen kapitalistinen kansakunta. Feodaalisen keskiajan päättymisestä ja uuden kapitalistisen kauden alkamisesta oli merkinä valtavan suuri henkilöahmo. Se oli italialainen Dante, keskiajan viimeinen runoilija ja samalla myös uuden ajan ensimmäinen runoilija. Nyt, samoin kuin 1300-luvun vaiheilla, on alkamassa uusi historian aikakausi. Antaako Italia meille uuden Danten, joka on julistava tätä uutta proletaarisen aikakauden syntymähetkeä?

Friedrich Engels

Lontoossa 1. helmikuuta 1893

*Julkaistu kirjassa Karlo Marx
e Federico Engels. Il Mani-
festo del Partito Comunista,
Milano 1893*

*Valitut teokset kolmessa osassa,
1. osa, s. 92—93*

KOMMUNISTISEN PUOLUEEN MANIFESTI

Aave kummittelee Euroopassa, kommunismin aave. Kaikki vanhan Euroopan mahdit ovat liittoutuneet pyhään ajojahtiin tätä aavetta vastaan: paavi ja tsaari, Metternich ja Guizot, Ranskan radikaalit ja Saksan poliisit.

Missä on oppositiopuolue, jota sen hallitsevat vastustajat eivät olisi herjanneet kommunistiseksi; missä on oppositiopuolue, joka ei olisi edistyneimmille oppositiomiehille samoin kuin taantumuksellisille vastustajilleenkin singonnut vuorostaan tuota leimaavaa syytöstä kommunismista?

Tästä tosiasiasta seuraa kaksi johtopäätöstä:

Kommunismin tunnustavat jo kaikki Euroopan vallat mahdiksi.

Kommunistien on jo aika esittää avoimesti koko maailmalle katsantokantansa, tarkoituksensa ja pyrki- myksensä ja asettaa tuota kommunismin aaveesta sepi- tettyä tarua vastaan puolueen oma Manifesti.

Tässä tarkoituksessa ovat mitä erilaisimpiin kansal- lisuuksiin kuuluvat kommunistit pitäneet kokouksen Lontoossa ja laatineet seuraavan julkilausuman, joka painatetaan englannin, ranskan, saksan, italian, flaamin ja tanskan kielellä.

I

PORVARIT JA PROLETAARIT *

Koko tähänastisen yhteiskunnan historia** on ollut luokkataistelujen historiaa.

Vapaa ja orja, patriisi ja plebei, paroni ja maaorja, ammattikuntamestari*** ja kisälli, lyhyesti sanoen sortaja ja sorrettu ovat aina olleet toistensa vastakohtia, käyneet

---

* Porvaristolla tarkoitetaan nykyaikaisten kapitalistien, yhteiskunnan tuotantovälineiden omistajien ja palkkatyön käyttäjien, luokkaa. Proletariaatilla tarkoitetaan nykyajan palkkatyöläisten luokkaa, joiden on pakko, koska heillä ei ole omia tuotantovälineitä, myydä työvoimaansa voidakseen elää. (*Engelsin selitys vuoden 1888 englanninkieliseen laitokseen.*)

** So. tarkemmin sanoen kirjoitettuna säilynyt historia. Yhteiskunnan esihistoria, sen yhteiskuntajärjestys, mikä oli ollut olemassa ennen kirjoitetun historian aikaa, oli 1847 vielä miltei tuntematon. Haxthausen on sittemmin havainnut Venäjällä maan yhteisomistusta, Maurer on todistanut sen olleen sinä yhteiskunnallisena perustana, joka on ollut kaikkien germaanisten heimojen historiallisen kehityksen lähtökohtana, ja vähitellen saatiin selville, että kyläyhteisöt maan yhteisomistuksineen ovat tai ovat olleet muinaisuudessa yhteiskunnan alkumuotona kaikkialla, Intiasta Irlantiin asti. Tämän alkukantaisen kommunistisen yhteiskunnan sisäisen organisaation tyypillisessä muodossaan selvitti Morgan saaden lopuksi selville *svun* todellisen olemuksen ja aseman *heimossa*. Tämän alkukantaisen yhteisön hajoamisesta alkaa yhteiskunnan jakautuminen erikoisiin ja lopulta toisilleen vastakkaisiin luokkiin. Olen yrittänyt tutkia tätä hajoamisprosessia teoksessani *Der Ursprung der Familie, des Privateigentums und des Staats*, 2. Aufl., Stuttgart 1886 [Perheen, yksityisomaisuuden ja valtion alkuperä, 2. painos, Stuttgart 1886. Ks. *Marx—Engels*. Valitut teokset kolmessa osassa, 3. osa, s. 173—301]. (*Engelsin selitys vuoden 1888 englanninkieliseen painokseen.*)

*** Ammattikuntamestari on ammattikunnan täysivaltainen jäsen, ammattikunnan piiriin kuuluva mestari, mutta ei sen vanhin. (*Engelsin selitys vuoden 1888 englanninkieliseen painokseen.*)

keskeytymätöntä, milloin peiteltyä, milloin avointa taistelua, mikä on päättynyt joka kerta koko yhteiskunnan vallankumoukselliseen uudistamiseen tai taistelevien luokkien yhteiseen perikatoon.

Historian aikaisempina kausina havaitsemme miltei kaikkialla koko yhteiskunnan jakautuneen eri säätyihin, moninaisen asteikon yhteiskunnallisia asemia. Muinai-
sessa Roomassa oli patriiseja, ritareja, plebeijejä ja orjia; keskiajalla feodaaliherroja, vasalleja, ammattikuntamestareita, kisällejä, maaorjia ja melkein jokaisessa tällaisessa luokassa vielä erikoisia asteita.

Feodaalisen yhteiskunnan tuhosta alkunsa saanut nykyaikainen porvarillinen yhteiskunta ei ole poistanut luokkavastakohtia. Se on vain asettanut uusia luokkia, uusia sorron edellytyksiä, uusia taistelumuotoja vanhojen tilalle.

Meidän aikakautemme, porvariston aikakausi, on kuitenkin erikoinen siinä suhteessa, että se on yksinkertaistanut luokkavastakohdat. Koko yhteiskunta jakautuu yhä enemmän kahdeksi suureksi vihollisleiriksi, kahdeksi suureksi, välittömästi vastakkain olevaksi luokaksi: porvaristoksi ja proletariaatiksi.

Keskiajan maaorjista saivat alkunsa ensimmäisten kaupunkien vapaat kaupunkilaiset; tästä kaupunkilaisväestöstä kehittyivät ensimmäiset porvariston ainekset.

Amerikan ja meritien löytö Afrikan ympäri loivat nousevalle porvaristolle uutta toiminta-alaa. Itä-Intian ja Kiinan markkinat, Amerikan kolonisoiminen, tavaravaihto siirtomaiden kanssa, vaihdonvälineiden ja yleensä tavaroiden lisääntyminen saivat aikaan kaupan, merenkulun ja teollisuuden ennenkuulumattoman edistyksen ja aiheuttivat siten rappeutuvassa feodaalisessa yhteiskunnassa vallankumouksellisen aineksen nopean kehityksen.

Teollisuuden siihenastinen feodaalinen tai ammattikunnallinen harjoittamistapa ei enää uusien markkinain avautuessa riittänyt tyydyttämään kasvavaa kysyntää. Sen tilalle tuli manufaktuuri-teollisuus. Teollisuutta harjoittava keskisääty syrjäytti ammattikuntamestarit; eri ammattikuntien välinen työnjako katosi yksityisten työpajojen sisäisen työnjaon tieltä.

Mutta markkinat kasvoivat yhä, kysyntä lisääntyi. Manufaktuuri-teollisuuskään ei enää voinut sitä tyydyttää. Silloin höyry ja kone mullistivat teollisuustuotannon. Manufaktuuri-teollisuuden tilalle tuli nykyaikainen suurteollisuus, teollisen keskisäädyn tilalle tulivat teollisuuden miljoonamiehet, kokonaisten teollisuusarmeijain päälliköt, nykyajan porvarit.

Suurteollisuus loi maailmanmarkkinat, joita Amerikan löytö oli valmistellut. Maailmanmarkkinain muodostuminen aiheutti kaupan, merenkulun ja maaliikenteen tavattoman kehittymisen. Tämä vaikutti vuorostaan teollisuuden laajenemiseen, ja samassa mitassa kuin teollisuus, kauppa, merenkulku ja rautatiet laajenivat, kehittyi myös porvaristo, se kartutti pääomiaan ja työnsi taka-alalle kaikki keskiajalta periytyneet luokat.

Näemme siis, että nykyajan porvaristo itse on pitkän kehitysprosessin, monien tuotanto- ja vaihtotavassa tapahtuneiden mullistusten tuote.

Porvariston kutakin kehitystasetta seurasi vastaava poliittinen edistys. Porvaristo, joka oli ollut sorrettu sääty feodaaliherrojen vallan aikana, aseistettu ja itsehallinnollinen liittouma kommuunissa*, täällä riippumaton kaupunkitasavalta, siellä monarkian kolmas verovelvollinen sääty**, sitten manufaktuurikaudella aate-liston vastapainona säätyvaltaisessa tai absoluuttisessa monarkiassa ja yleensä suurten monarkiain pääperustana, tämä porvaristo vihdoinkin hankki taistellen suurteollisuuden ja maailmanmarkkinain muodostuttua itselleen yksin-

---

* Kommuuneiksi nimitettiin Ranskassa syntyneitä kaupunkeja jo ennen sitä, kun ne olivat taistellen saavuttaneet feodaalisilta herroiltaan ja mestareiltaan paikallisen itsehallinnon ja »kolmannen säädyn» poliittiset oikeudet. Yleensä olemme tässä porvariston taloudelliselle kehitykselle tyypillisenä maana esittäneet Englannin, sen poliittiselle kehitykselle tyypillisenä maana Ranskan. (*Engelsin selitys vuoden 1888 englanninkieliseen painokseen.*)

Kommuuneiksi nimittivät Italian ja Ranskan kaupunkilaiset kaupunkiyhdyskuntiaan sen jälkeen, kun olivat ostamalla tai pakolla hankkineet feodaaliherroiltaan ensimmäiset itsehallinto-oikeudet. (*Engelsin selitys vuoden 1890 saksankieliseen painokseen.*)

** Engelsin toimittamassa vuoden 1888 englanninkielisessä painoksessa on sanan »kaupunkitasavalta» jälkeen lisätty sanat »(kuten Italiassa ja Saksassa)» sekä sanojen »verovelvollinen sääty» jälkeen sanat »(kuten Ranskassa)». *Toim.*

omaisen poliittisen herruuden nykyaikaisessa eduskunnallisessa valtiossa. Nykyaikainen valtiovalta on vain toimikunta, joka hoitaa koko porvariluokan yhteisiä asioita.

Porvaristo on esittänyt historiassa mitä kumouksellista osaa.

Porvaristo on hävittänyt kaikki feodaaliset, patriarkaaliset, idylliset suhteet kaikkialla, missä se on päässyt valtaan. Se on katkonut säälimättä feodaaliajan kirjavat siteet, jotka sitoivat ihmisen hänen »luonnolliseen esimieheensä», eikä ole jättänyt ihmisten välille muuta sidettä kuin alastoman edun, tunteettoman »käteismaksun». Se on hukuttanut hurskaan haaveilun, ritarillisen innostuksen ja poroporvarillisen kaihomielisyyden pyhät väreet itsekkään laskelmoinnin jääkylmään veteen. Se on muuttanut persoonallisen arvon vaihtoarvoksi ja asettanut lukemattomien kirjallisesti vahvistettujen ja ansaittujen vapauksien tilalle *yhden*, tunnettoman kauppavapauden. Sanalla sanoen se on uskonnollisilla ja poliittisilla harhakuvitelmillä verhotun riiston tilalle asettanut avoimen, häpeämättömän, välittömän ja ankaran riiston.

Porvaristo on riisunut pyhyidenhoiteen kaikilta toimilta, joita tähän asti on pidetty kunnianarvoisina ja joihin on suhtauduttu pelonsekaisella hartaudella. Se on tehnyt lääkäristä, lakimiehestä, papista, runoilijasta ja tiedemiehestä maksua vastaan työskentelevän palkkalaisensa.

Porvaristo on repinyt perhesuhteelta sen liikuttavan tunnelmallisen verhon ja muuttanut sen pelkäksi rahasuhteeksi.

Porvaristo on osoittanut, miten raaka voimanilmaus, jota taantumukselliset niin suuresti ihailevat keskiajassa, saa veltoista laiskuudesta sopivan täydennyksensä. Porvaristo on ensi kerran osoittanut, mitä ihmisen toiminta voi saada aikaan. Se on tehnyt ihmetöitä, jotka ovat kokonaan toisenlaisia kuin Egyptin pyramiidit, Rooman vesijohdot ja goottilaiset tuomiokirkot; se on suorittanut retkiä, jotka ovat aivan toisenlaisia kuin kansainvaellukset ja ristiretket.

Porvaristo ei voi tulla toimeen aiheuttamatta jatku-

vasti mullistuksia tuotantovälineissä, vallankumouksellistamatta tuotantosuhteita, siis yhteiskunnallisia suhteita kokonaisuudessaan. Sitä vastoin kaikkien aikaisempien teollisuutta harjoittaneiden luokkien olemassaolon ensimmäinen edellytys oli vanhan tuotantotavan säilyminen muuttumattomana. Jatkuvat mullistukset tuotannossa, kaikkien yhteiskunnallisten suhteiden alituinen järkkäminen, ainainen epävarmuus ja liikunta erottavat porvariston aikakauden kaikista muista. Kaikki piintyneet, ruostuneet suhteet ja niihin liittyvät vanhastaan arvossa pidetyt käsitykset ja katsantokannat liestyvät, kaikki vasta muodostuneet vanhenevat ennen kuin ehtivät luutua, kaikki säätyperäinen ja pysyväinen katoaa, kaikkea pyhää häväistään, ja ihmisten on lopulta pakko tarkastella asemansa elämässä ja keskinäisiä suhteitaan avoimin silmin.

Yhä laajemman tuotteiden menekin tarve ajaa porvaristoa maapallon eri kolkkiin. Kaikkialle sen täytyy pesiä, kaikkialle asettua, kaikkialle solmia suhteita.

Käyttämällä hyväksi maailmanmarkkinoita porvaristo on muuttanut kaikkien maiden tuotannon ja kulutuksen yleismaailmalliseksi. Taantumuksellisten suureksi suruksi se on poistanut teollisuudelta kansallisen pohjan. Ikivanhoja kansallisia teollisuusaloja on tuhottu ja tuhotaan edelleen joka päivä. Niitä tunkevat syrjään uudet teollisuusalat, joiden perustaminen on elinkysymys kaikille sivistyskansoille, teollisuusalat, jotka eivät enää käytä kotimaisia raaka-aineita, vaan maapallon mitä kaukaisimmilta alueilta tuotuja raaka-aineita, ja joiden valmisteita ei käytetä ainoastaan omassa maassa, vaan kaikissa maanosissa. Vanhojen, oman maan tuotteilla tyydytettyjen tarpeiden tilalle tulee uusia, joiden tyydyttäminen vaatii mitä kaukaisimpien maiden ja mitä erilaisimpien ilmanalojen tuotteita. Vanhan paikallisen ja kansallisen sulkeutuneisuuden ja omien tuotteiden varassa elämisen tilalle tulee kansakuntien kaikinpuolinen kanssakäyminen ja kaikinpuolinen keskinäinen riippuvuus. Tämä koskee niin aineellista kuin myös henkistä tuotantoa. Eri kansakuntien henkiset tuotteet tulevat yhteiseksi omaisuudeksi. Kansallinen yksipuolisuus ja rajoittuneisuus käyvät yhä mahdottomammiksi

ja lukuisista kansallisista ja paikallisista kirjallisuuksista muodostuu maailmankirjallisuus.

Porvaristo vetää kaikkien tuotantovälineiden nopean parantamisen ja kulkuyhteyksien tavattoman helpottamisen kautta kaikki, raakalaisimmatkin kansakunnat sivistyksen piiriin. Sen tavarain halvat hinnat ovat raskas tykistö, jolla se murskaa kaikki kiinanmuurit ja pakottaa raakalaiskansojen itsepintaisimmankin muukalaisvihan antautumaan. Se pakottaa kaikki kansakunnat omaksumaan porvarillisen tuotantotavan, elleivät ne tahdo tuhoutua; se pakottaa ne ottamaan käyttöönsä niin sanotun sivistyksen, ts. tulemaan porvareiksi. Sanalla sanoen, se luo maailman omaksi kuvakseen.

Porvaristo on alistanut maaseudun kaupungin herruuteen. Se on luonut valtavan suuria kaupunkeja, lisännyt suuresti kaupunkiväestön lukumäärää maalaisväestöön verrattuna ja temmannut siten väestön melkoisen osan pois maaseutuelämän tylsyydestä. Samoin kuin se on tehnyt maaseudun riippuvaiseksi kaupungista, se on tehnyt raakalais- ja puoliraakalaismaat riippuvaisiksi sivistysmaista, talonpoikaiskansat porvarillisista kansoista, idän lännestä.

Porvaristo hävittää yhä enemmän tuotantovälineiden, omaisuuden ja väestön pirstoutuneisuutta. Se on kerännyt väestön yhteen, keskittänyt tuotantovälineet ja koonnut omaisuuden harvojen käsiin. Välttämättömänä seurauksena tästä on ollut valtiollinen keskittyminen. Riippumattomat, melkein vain liittolaisuhteissa olleet maakunnat erilaisine etuineen, lakeineen, hallituksineen ja tulleineen liitettiin yhteen *yhdeksi* kansakunnaksi, jolla on *yksi* hallitus, *yksi* laki, *yksi* kansallinen luokkaetu, *yksi* tulliraja.

Vajaat sata vuotta kestäneen luokkaherruutensa aikana porvaristo on luonut enemmän ja valtavampia tuotantovoimia kuin kaikki edelliset sukupolvet yhteensä. Luonnonvoimien alistaminen, koneiden käyttö, kemian soveltaminen teollisuuteen ja maanviljelykseen, höyrylaivaliikenne, rautatiet, sähkölennätin, kokonaisten maanosien raivaaminen viljelykselle, jokien muuttaminen purjehduskelpoisiksi, kokonaiset, aivan kuin maan alta nousseet väestöjoukot — mikä aikaisempi vuosisata saat-

toi aavistaa, että yhteiskunnallisen työn uumenissa uinui tällaisia tuotantovoimia!

Olemme siis nähneet: ne tuotanto- ja vaihtovälineet, joiden perustalla porvaristo muodostui, oli luotu feodaalisessa yhteiskunnassa. Näiden tuotanto- ja vaihtovälineiden kehityksen tietyllä asteella ne olosuhteet, joissa feodaalinen yhteiskunta tuotti ja vaihtoi, maanviljelyksen ja manufaktuuriteollisuuden feodaalinen järjestelmä, sanalla sanoen feodaaliset omistussuhteet eivät enää vastanneet kehittyneitä tuotantovoimia. Ne jarruttivat tuotantoa sen sijaan että olisivat sitä edistäneet. Ne muuttuivat sen kahleiksi. Ne täytyi murtaa, ja ne murrettiin.

Niiden tilalle tuli vapaa kilpailu ja sitä vastaava yhteiskunnallinen ja poliittinen järjestelmä, porvariluokan taloudellinen ja poliittinen herruus.

Me näemme nyt samanlaista liikuntaa. Porvarilliset tuotanto- ja vaihtosuhteet, porvarilliset omistussuhteet, nykyaikainen porvarillinen yhteiskunta, joka on loihittanut esiin niin valtavat tuotanto- ja vaihtovälineet, muistuttaa taikuria, joka ei enää kykene hallitsemaan esiinmanaamiaan maanalaisia voimia. Teollisuuden ja kaupan historia on ollut vuosikymmeniä vain nykyaikaisten tuotantovoimien kapinaa nykyaikaisia tuotantosuhteita vastaan, niitä omistussuhteita vastaan, jotka ovat porvariston ja sen vallan elinehtoja. Riittää kun mainitaan liikepulat, jotka määrättyjen ajanjaksojen kuluttua toistuen asettavat yhä uhkaavammin kyseenalaiseksi koko porvarillisen yhteiskunnan olemassaolon. Liikepulien aikana tuhotaan joka kerta suuri osa ei ainoastaan valmiista tuotteista, vaan vieläpä jo luoduista tuotantovoimistakin. Pulien aikana pääsee raivoamaan yhteiskunnallinen kulkutauti, joka kaikista edellisistä aikakausista olisi näyttänyt mielettömyydeltä: liikatuotannon kulkutauti. Yhteiskunta huomaa yhtäkkiä vajonneensa jälleen äkillisen raakalaisuuden tilaan: nälänhätä ja yleinen hävitysota näyttävät riistäneen siltä kaikki elämäntarvikkeet; teollisuus ja kauppa näyttävät tuhotuilta, ja miksi? Siksi, että yhteiskunnalla on liian paljon sivistystä, liian paljon elämäntarvikkeita, liian paljon teollisuutta ja se käy liian paljon kauppaa. Sen käytettävissä olevat tuotan-

tovoimat eivät enää edistä porvarillisten omistussuhteiden kehittymistä; päinvastoin, ne ovat tulleet liian valtaviksi näille suhteille ja nämä suhteet estävät niiden kehitystä; ja heti kun tuotantovoimat alkavat murtaa tätä estettä, ne saattavat koko porvarillisen yhteiskunnan sekasortoon, saattavat vaaraan porvarillisen omistuksen olemassaolon. Porvarilliset suhteet ovat käyneet liian ahtaiksi niiden tuottamille rikkauksille. — Miten porvaristo voittaa nämä pulat? Toisaalta hävittämällä pakosta suuret määrät tuotantovoimia, toisaalta valtaamalla uusia markkinoita ja käyttämällä täydellisemmin vanhoja. Miten siis? Siten, että se valmistelee entistä monipuolisempia ja entistä tuhoisampia pulia ja vähentää niiden torjumiskeinoja.

Aseet, joilla porvaristo kukisti feodalismia, suuntautuvat nyt porvaristoa itseään vastaan.

Mutta porvaristo ei ole vain takonut aseita, jotka tuottavat sille kuoleman; se on myös synnyttänyt miehet, jotka tulevat käyttämään näitä aseita: nykyajan työläiset, *proletaarit*.

Samassa määrässä kuin porvaristo, ts. pääoma, kehittyy, samassa määrässä kehittyy myös proletariaatti, nykyajan työläisten luokka, työläisten, jotka voivat elää vain niin kauan kuin saavat työtä ja jotka saavat työtä vain niin kauan kuin heidän työnsä lisää pääomaa. Nämä työläiset, joiden on pakko myydä itsensä kappalekaupalla, ovat tavaraa niin kuin mikä muu kauppatarvara tahansa, ja siksi he ovat samalla tavalla kilpailun kaikkien satunnaisuusien ja markkinain kaikkien heilahtelujen alaisia.

Proletaarien työ on menettänyt koneiden käytön laajenemisen ja työnjaon vuoksi kaiken itsenäisen luonteensa ja siten myös kaiken viehätöksensä työläiselle. Hänestä tulee pelkkä koneen lisäke, jolta vaaditaan vain mahdollisimman yksinkertaisia, yksitoikkoisia ja helpposti opittavia otteita. Työläisen aiheuttamat kulungit supistuvat näin ollen melkein yksinomaan siihen, mikä menee niihin elämäntarvikkeisiin, jotka hän tarvitsee ylläpitoonsa ja sukunsa jatkamiseen. Mutta kaiken tavaran, siis myös työn hinta⁹², on sama kuin sen tuotantokustannukset. Samassa määrässä kuin työn tymeys

kasvaa, vähenee palkka. Enemmänkin, samassa määrässä kuin koneiden käyttö ja työnjako lisääntyvät, samassa määrässä lisääntyy myös työn määrä joko siten, että lisätään työtunteja, tietyssä ajassa vaaditun työn määrää, tai siten, että suurennetaan koneiden käytintopeutta jne.

Nykyaikainen teollisuus on muuttanut patriarkaalisen mestarin pienen työpajan teollisuuskapitalistin suurtehtaaksi. Tehtaisiin sulletut työläisjoukot järjestetään sotilaallisesti. Teollisuuden sotamiehinä heidät alistetaan täydellisen hierarkian muodostavien aliupseerien ja upseerien valvontaan. He eivät ole ainoastaan porvarisluokan ja porvarisvaltion orjia, vaan heitä orjuuttaa joka päivä ja joka hetki kone, pomo ja ennen kaikkea yksityinen tehtailijaporvari itse. Tämä pakkovalta on sitä pikkumaisempaa, vihatumpaa ja katkeroitavampaa, mitä avoimemmin se julistaa tarkoituksiperäkseen hyötymisen.

Mitä vähemmän käsin tehtävä työ vaatii taitoa ja voimaa, ts. mitä pitemmälle uudenaikainen teollisuus kehittyy, sitä enemmän naisten ja lasten työ tunkee syrjään miesten työn. Sukupuoli- ja ikäeroavuuksilla ei ole enää mitään yhteiskunnallista merkitystä työväenluokalle. On olemassa vain työvälineitä, joiden kustannukset ovat iästä ja sukupuolesta riippuen erisuuruisia.

Kun tehtaanomistajan harjoittama työläisen riisto on päättynyt ja työläinen saanut vihdoin työpalkkansa käteisenä, hänen kimppuunsa hyökkäävät muut porvaristonosat: talonomistaja, kauppias, panttilainaja jne.

Keskisäädyn alimmat kerrokset: pienteollisuudenharjoittajat, pienkauppiaat ja pienet koroillaeläjät, käsityöläiset ja talonpojat, kaikki nämä luokat proletarisoituvat osittain sen vuoksi että heidän pieni pääomansa ei riitä suurteollisuuden harjoittamiseen eikä kestä kilpailua suurempien kapitalistien kanssa, osittain sen vuoksi, että uudet tuotantomenetelmät tekevät arvottomaksi heidän ammattitaitonsa. Näin proletariaatti saa rekryyttejä kaikista väestöluokista.

Proletariaatin kehityksessä on eri asteita. Sen taistelu porvaristoa vastaan alkaa sen olemassaolon ensi hetkestä.

Aluksi taistelevat yksityiset työläiset, sitten jonkin yhden tehtaan työläiset, sitten yhden työalan työläiset jollakin paikkakunnalla sitä yksityistä porvaria vastaan, joka on heidän välitön riistäjänsä. He eivät suuntaa hyökkäyksiään vain porvarillisia tuotantosuhteita vastaan, he kohdistavat ne itse tuotantovälineisiin; he tuhoavat ulkomaisia kilpailevia tavaroita, rikkovat koneita, sytyttävät tuleen tehtaita, he koettavat voimakeinoin palauttaa keskiaikaisen työmiehen menetetyt aseman.

Tässä vaiheessa työläiset muodostavat joukon, joka on hajallaan ympäri maata ja kilpailun pirstoma. Työläisten joukoittainen yhtyminen ei vielä ole heidän oman yhteenliittymisensä ansiota, vaan seuraus porvariston yhteenliittymisestä, koska sen on pakko panna poliittisten tarkoituksensa saavuttamiseksi liikkeelle koko proletariaatti, ja toistaiseksi vielä se voi sen tehdä. Tässä vaiheessa proletaarit eivät siis taistele vihollisiansa, vaan vihollistensa vihollisia vastaan, ts. rajatoman yksinvallan jäänteitä, maanomistajia, teollisuutta harjoittamatonta porvaristoa ja pikkuporvareja vastaan. Koko historiallinen liike on keskittynyt siten porvariston käsiin; jokainen näissä oloissa saavutettu voitto on porvariston voitto.

Mutta teollisuuden kehittyessä proletariaatti kasvaa muutenkin kuin määrällisesti: se kootaan yhteen suuriksi joukoiksi, sen voima kasvaa ja se tuntee tämän yhä paremmin. Proletariaatin edut ja elinehdot tasoittuvat yhä enemmän sitä mukaa kuin koneiden käytäntöön ottaminen poistaa erilaatuisen työn välillä olevaa eroa ja painaa palkan melkein kaikkialla yhtä alhaiselle tasolle. Porvariain keskinäinen kasvava kilpailu ja siitä johtuvat liikepulat tekevät työläisten palkat yhä epävakaisemmiksi; yhä nopeammin kehittyvä, lakkaamaton koneiden parantaminen tekee työläisten aseman elämässä yhä epävarmemmaksi; yksityisen työläisen ja yksityisen porvarin väliset yhteenotot saavat yhä enemmän kahden luokan välisten yhteenlörmäysten luonteen. Työläiset alkavat muodostaa yhteenliittymiä* porva-

---

* Vuoden 1888 englanninkielisessä painoksessa on sanan »yhteenliittymiä» jälkeen lisätty »(ammattiliittoja)». *Toim.*

reita vastaan; he ryhtyvät yhdessä puolustamaan työpalkkaansa. He perustavat vakinaisiakin yhdistyksiä turvatakseen itsensä mahdollisten yhteenottojen varalta. Paikoitellen taistelu kehittyi avoimiksi kapinoiksi.

Aika ajoin työläiset pääsevät voitolle, mutta vain tilapäisesti. Heidän taistelujensa varsinaisena tuloksena ei ole välitön menestys vaan työläisten yhä laajempi yhteenliittyminen. Sitä edistävät jatkuvasti paranevat liikennevälineet, jotka suurteollisuus luo ja jotka antavat eri paikkakuntien työläisille mahdollisuuden kanssakäymiseen. Tarvitaankin vain kanssakäymistä, jotta monet kaikkialla luonteeltaan samanlaiset paikalliset taistelut kiteytyisivät yhdeksi kansalliseksi taisteluksi, luokkataisteluksi. Sitä paitsi kaikki luokkataistelu on poliittista taistelua. Ja yhtymisen, johon keskiajan kaupunkilaiset kyläteitään käyttäen tarvitsivat vuosisatoja, nykyajan proletarit aikaansaavat rautateiden ansiosta muutamassa vuodessa.

Tätä proletariiden järjestymistä luokaksi ja samalla poliittiseksi puolueeksi toisaalta taas rikkoo alituisesti työläisten oma keskinäinen kilpailu. Mutta tuo järjestynyt voima nousee aina uudestaan, yhä voimakkaampana, vankempaan ja mahtavampana. Käyttäen hyväkseen porvariston keskinäistä erimielisyyttä se pakottaa tunnustamaan lainsäädännöllisesti joitain työläisten intressejä. Esimerkiksi laki kymmentuntisesta työpäivästä Englannissa.

Vanhan yhteiskunnan sisäiset yhteentörmäykset edistävät yleensä monessa suhteessa proletariaatin kehitystä. Porvaristo käy alituista taistelua: aluksi ylimystöä vastaan, myöhemmin itse porvariston niitä osia vastaan, joiden edut ovat joutuneet ristiriitaan teollisuuden kehityksen kanssa, ja alituisesti kaikkien muiden maiden porvaristoa vastaan. Kaikissa näissä taisteluissa se huomaa olevansa pakotettu vetoamaan proletariaattiin, kutsumaan sitä avukseen ja vetämään sen siten mukaan poliittiseen liikkeeseen. Se itse siis antaa proletariaatille oman sivistyksensä aineksia*, ts. aseita itseään vastaan.

* Vuoden 1888 englanninkielisessä painoksessa on sanojen »oman sivistyksensä aineksia» asemesta »oman poliittisen ja yleissivistyksensä aineksia». *Toim.*

Edelleen, kuten olemme nähneet, teollisuuden kehitys heittää kokonaisia vallassaolevan luokan osia proletariaatin riveihin tai ainakin uhkaa niiden elinehtoja. Nekin tuovat proletariaatille paljon sivistyksen aineksia.

Vihdoin niissä vaiheissa, joissa luokkataistelu lähenee ratkaisuaan, muuttuu hajaantumisprosessi vallassaolevan luokan keskuudessa ja koko vanhan yhteiskunnan sisällä luonteeltaan niin kiivaaksi, niin räikeäksi, että pieni osa hallitsevasta luokasta sanoutuu siitä irti ja liittyy vallankumoukselliseen luokkaan, siihen luokkaan, jolle kuuluu tulevaisuus. Kuten aikaisemmin osa aatelistosta siirtyi porvariston puolelle, niin nyt osa porvaristosta siirtyy proletariaatin puolelle, ja nimenomaan osa porvarillisia ideologeja jotka ovat pystyneet kohoamaan koko historiallisen kehityksen teoreettisen käsittämisen tasolle.

Kaikista nykyään porvaristoa vastaan esiintyvistä luokista vain proletariaatti on todella vallankumouksellinen luokka. Muut luokat rappeutuvat ja häviävät suurteollisuuden kehittyessä, proletariaatti on sen oma tuote.

Keskisäädetyt, kuten pienteollisuudenharjoittaja, pikkukauppias, käsityöläinen, talonpoika, kaikki ne taistelevat porvaristoa vastaan pelastaakseen perikadolta olemassaolonsa keskisäätynä. Ne eivät siis ole vallankumouksellisia, vaan vanhoillisia. Enemmänkin, ne ovat taantumuksellisia, sillä ne yrittävät kääntää historian pyörää taaksepäin. Jos ne ovat vallankumouksellisia, niin sitä ne ovat silloin, kun niiden edessä on siirtyminen proletariaattiin, kun ne eivät puolusta nykyisiä, vaan tulevia etujaan, kun ne luopuvat omasta katsantokannastaan omaksuakseen proletariaatin katsantokannan.

Ryysyköyhälistön, tämän vanhan yhteiskunnan alimpien kerrosten passiivisen mädäntymistuotteen, proletaarinen vallankumous tempaa paikoin mukaan liikkeeseen, mutta koko elämänasemansa vuoksi se on taipuvaisempi myymään itsensä taantumuksellisten vehkeilyjen välikappaleeksi.

Vanhan yhteiskunnan elämänedellytykset on jo tuhottu proletariaatin elämänedellytyksissä. Proletaarilla ei ole yksityisomaisuutta; hänen suhteellaan vaimoonsa ja lapsiinsa ei ole enää mitään yhteistä porvarillisten perhe-

suhteiden kanssa; nykyaikainen teollisuustyö, nykyaikainen pääoman ies, joka on samanlainen niin Englannissa kuin Ranskassa, niin Amerikassa kuin Saksassa, on tyyten pyyhkinyt hänestä pois kansallisen luonteen. Lait, moraalit, uskonto ovat hänestä porvarillisia ennakkoluuloja, joiden takana porvariston luokkaedut piilevät.

Vallattuaan vallan kaikki aikaisemmat luokat pyrkivät varmistamaan jo saavuttamansa aseman alistamalla omistamistapansa ehtoihin koko yhteiskunnan. Proletaarit voivat vallata yhteiskunnalliset tuotantovoimat haltuunsa vain hävittämällä tähänastisen omistamistapansa ja samalla koko tähänastisen omistamistavan yleensä. Proletaareilla ei ole mitään omaa suojattavanaan, heidän on hävitettävä yksityisomistuksen kaikki tähänastiset suojat ja takeet.

Kaikki tähänastiset liikkeet ovat olleet joko vähemmistöjen omia liikkeitä tai vähemmistöjen etuja ajavia liikkeitä. Proletaarinen liike on valtaenemmistön etuja ajavaa, valtaenemmistön itsenäistä liikettä. Proletariaatti, nykyisen yhteiskunnan alin kerros, ei voi kohota, nousta jaloilleen muutoin kuin että virallisen yhteiskunnan kerroksista muodostuva koko päällysrakenne lentää ilmaan.

Joskaan ei sisällöltään, niin muodoltaan proletariaatin taistelu porvaristoa vastaan on lähinnä kansallista. Kunkin maan proletariaatin täytyy tietenkin ensin suoriutua omasta porvaristostaan.

Proletariaatin yleisimpiä kehitysvaiheita kuvatessamme olemme tarkastelleet nykyisen yhteiskunnan sisäistä, enemmän tai vähemmän verhottua kansalaissotaa aina siihen kohtaan, jossa se puhkeaa avoimeksi vallankumoukseksi ja proletariaatti pystyttää oman herruutensa kukistamalla väkivaltaisesti porvariston.

Kuten olemme nähneet, kaikki tähänastiset yhteiskunnat ovat perustuneet sortavien ja sorrettujen luokkien vastakkaisuuteen. Mutta jotta voitaisiin sortaa jotakin luokkaa, täytyy tälle turvata edellytykset, joiden puitteissa se voi ylläpitää ainakin orjan elämäänsä. Maaorja on ponnistanut itsensä kommuunin jäseneksi maaorjuudessa samoin kuin pikkuporvari porvariksi feodaalisen rajattoman yksinvallan ikeen alla. Sitä vas-

toin nykyaikainen työläinen ei kohoa teollisuuden edistyessä, vaan vajoaa yhä syvemmälle luokkansa olemassaolon edellytyksien alapuolelle. Työläisestä tulee pauperi, ja pauperismi eli köyhäläisyys kasvaa vielä nopeammin kuin väestö ja rikkaus. Tämä osoittaa selvästi, että porvaristo on kykenemätön pysymään kauemmin yhteiskunnan hallitsevana luokkana ja pakottamaan yhteiskuntaa pitämään luokkansa elinehtoja sääntelevänä lakina. Se on kykenemätön hallitsemaan, koska se ei kykene turvaamaan orjalleen edes orjan toimeentuloa, koska sen on pakko antaa orjansa vajota sellaiseen tilaan, jossa sen itsensä täytyy elättää orjaa sen sijaan että orja elättäisi sitä itseään. Yhteiskunta ei enää voi elää porvariston alaisena, ts. porvariston elämä ei enää ole sopiva yhteiskunnalle.

Porvarisluokan olemassaolon ja herruuden oleellisin edellytys on rikkauten kertyminen yksityisten käsiin, pääoman muodostuminen ja lisääntyminen. Pääoman olemassaolon edellytys on palkkatyö. Palkkatyö perustuu yksinomaan työläisten keskinäiseen kilpailuun. Teollisuuden edistys, jonka tahdoton ja vastustuskyvytön toimeenpanija porvaristo on, asettaa kilpailusta johtuvan työläisten eristäytymisen tilalle heidän vallankumouksellisen yhteenliittymisensä yhdistysten kautta. Suurteollisuuden kehittyessä porvariston jalkojen alta riistetään siis itse se perusta, jolla se tuottaa ja omistaa tuotteet. Se tuottaa ennen kaikkea omat haudankaivajansa. Porvariston häviö ja proletariaatin voitto ovat yhtä väisämättömiä.

II

PROLETAARIT JA KOMMUNISTIT

Mikä on kommunistien suhde proletaareihin yleensä?

Kommunistit eivät ole erikoinen, muiden työväenpuolueiden vastakohtana oleva puolue.

Heillä ei ole mitään koko proletariaatin eduista eriaviä etuja.

He eivät esitä mitään erikoisia* periaatteita, joiden mukaiseksi he tahtoisivat kaavailla proletaarisen liikkeen.

Kommunistit eroavat muista proletaarisista puolueista toisaalta vain siinä, että eri kansakuntien proletaarien taisteluissa he nostavat esiin ja ajavat koko proletariaatin yhteisiä, kansallisuudesta riippumattomia etuja, ja toisaalta siinä, että proletariaatin ja porvariston välisen taistelun eri kehitysasteilla he edustavat aina koko liikkeen etua.

Kommunistit ovat siis käytännöllisesti kaikkien maiden päättäväisin, aina eteenpäin kannustava** työväenpuolueiden osa; he käsittävät teoreettisesti paremmin kuin proletariaatin muu joukko proletaarisen liikkeen edellytykset, kulun ja yleiset tulokset.

Kommunistien lähin päämäärä on sama kuin kaikkien muidenkin proletaaristen puolueiden: proletariaatin muodostaminen luokaksi, porvariston herruuden kukistaminen, proletariaatin suorittama valtiollisen vallan valtaaminen.

Kommunistien teoreettiset väitteet eivät suinkaan perustu tuon tai tämän maailmanparantajan keksimiin tai löytämiin ideoihin ja periaatteisiin.

Ne ovat käynnissä olevan luokkataistelun tosiasiallisten suhteiden, silmiemme edessä tapahtuvan historiallisen liikkeen yleisiä ilmauksia. Tähänastisten omistussuhteiden lakkauttaminen ei ole yksinomaan kommunistille ominaista.

Kaikki omistussuhteet ovat olleet alituisen historiallisen vaihtumisen, alituisen historiallisen muutoksen alaisia.

Esimerkiksi Ranskan vallankumous lakkautti feodaalisen omistuksen asettaen tilalle porvarillisen omistuksen.

Kommunistille ominaista ei ole omistuksen lakkauttaminen yleensä, vaan porvarillisen omistuksen lakkauttaminen.

---

* Vuoden 1888 englanninkielisessä painoksessa on sanan »erikoisia» asemesta »lahkolaismielisiä». *Toim.*

** Vuoden 1888 englanninkielisessä painoksessa on sanojen »aina eteenpäin kannustava» asemesta »kaikkein edistyksellisin». *Toim.*

Mutta nykyaikainen porvarillinen yksityisomistus on viimeinen ja täydellisin ilmaus sellaisesta tuotteiden tuottamisesta ja omistamisesta, mikä perustuu luokkavastakohtiin, toisten harjoittamaan toisten riistämiseen*.

Tässä mielessä kommunistit voivat ilmaista oppinsa kahdella sanalla: yksityisomistuksen lakkauttaminen.

Meitä kommunisteja on syytetty siitä, että me tahdomme hävittää persoonallisesti ansaitun, omalla työllä hankitun omaisuuden, sen omaisuuden, joka muodostaa kaiken persoonallisen vapauden, toiminnan ja itsenäisyyden perustuksen.

Ansaittu, kunniallisesti saatu, omalla työllä hankittu omaisuus! Puhutteko pikkuporvariin, pientalonpoikiin omaisuudesta, joka oli porvarillisen omaisuuden edeltäjä? Meidän ei tarvitse sitä hävittää, teollisuuden kehitys on sitä hävittänyt ja hävittää joka päivä.

Vai puhutteko nykyaikaisesta porvarillisesta yksityisomaisuudesta?

Mutta luoko palkkatyö, proletaarin työ hänelle omaisuutta? Eihän toki. Se luo pääomaa, ts. palkkatyötä riistävää omaisuutta, joka voi lisääntyä vain ehdolla, että se synnyttää uutta palkkatyötä sitä jälleen riistääkseen. Omistus nykyisessä muodossaan liikkuu pääoman ja palkkatyön välisessä vastakohtaisuudessa. Tarkastelkaamme tämän vastakohtaisuuden kumpaakin puolta.

Kapitalistina oleminen ei merkitse ainoastaan persoonallista, vaan myös yhteiskunnallista asemaa tuotannossa. Pääoma on yhteinen tuote ja sen voi saada liikkeelle vain yhteiskunnan monien jäsenten, vain sen kaikkien jäsenten yhteinen toiminta.

Niin ollen pääoma ei ole persoonallinen, vaan yhteiskunnallinen mahti.

Kun siis pääoma muutetaan yhteiseksi yhteiskunnan kaikille jäsenille kuuluvaksi omaisuudeksi, niin se ei ole persoonallisen omaisuuden muuttamista yhteiskunnalliseksi. Muuttuu vain omaisuuden yhteiskunnallinen luonne. Se kadottaa luokkaluonteensa.

---

* Vuoden 1888 englanninkielisessä painoksessa on sanojen »toisten harjoittamaan toisten riistämiseen» asemesta sanat »vähemmistön harjoittamaan enemmistön riistämiseen». *Toim.*

Siirtykäämme tarkastelemaan palkkatyötä.

Palkkatyön keskihintana on työpalkan minimimäärä, ts. niiden elämäntarvikkeiden yhteismäärä, jotka tarvitaan pitämään työläisen työläisenä elossa. Se, mitä palkkatyöläinen saa työllään omakseen, riittää siis ainoastaan hänen elämänsä uusintamiseen. Me emme lainkaan tahdo poistaa tätä elämän välittömään uusintamiseen käytettävien työn tuotteiden persoonallista omistamista, joka ei jätä mitään ylijäämää, mikä voisi antaa valtaa vieraaseen työhön. Tahdomme poistaa vain tämän omistamisen kurjan luonteen, jonka vuoksi työläinen elää ainoastaan lisätäkseen pääomaa ja elää vain niin kauan kuin hallitsevan luokan edut sitä vaativat.

Elävä työ porvarillisessa yhteiskunnassa ei ole mitään muuta kuin keino, jolla lisätään kasatun työn määrää. Kommunistisessa yhteiskunnassa on kasattu työ vain keino, jolla avarretaan, rikastutetaan ja edistetään työläisten elintoimintaa.

Näin ollen porvarillisessa yhteiskunnassa menneisyys hallitsee nykyisyyttä, kommunistisessa nykyisyys menneisyyttä. Porvarillisessa yhteiskunnassa pääoma on itsenäistä ja persoonallista, samalla kun toimiva yksilö on epäitsenäinen ja persoonaton.

Ja porvaristo sanoo näiden suhteiden hävittämistä persoonallisuuden ja vapauden hävittämiseksi! Ja syystä kyllä. Kysymys on tosiaankin porvarillisen persoonallisuuden, porvarillisen itsenäisyyden ja porvarillisen vapauden hävittämisestä.

Vapaus tarkoittaa nykyisten porvarillisten tuotanto-suhteiden puitteissa vapaata kauppaa, oston ja myynnin vapautta.

Mutta kaupustelun lakatessa lakkaa myös vapaa kaupustelu. Puheissa vapaasta kaupustelusta, samoin kuin porvaristomme muissakin mahtipontisissa puheissa vapaudesta, on järkeä ylipäänsä vain mikäli kysymyksessä on kahlehdittu kaupustelu, keskiajan orjuutettu kaupunkilainen, mutta ei kaupustelun, porvarillisten tuotantosuhteiden ja itse porvariston kommunistinen hävittäminen.

Te kauhistutte siitä, että me tahdomme hävittää yksityisomistuksen. Mutta nykyisessä yhteiskunnassannehan

sen jäsenistön yhdeksän kymmenesosan kohdalta yksityisomistus on hävitetty; sehän on olemassa juuri siksi, ettei sitä ole yhdeksää kymmenesosaa varten. Te syytätte meitä siis siitä, että me tahdomme hävittää omistuksen, jonka välttämättömänä edellytyksenä on se, että yhteiskunnan valtaenemmistö on vailla omaisuutta.

Sanalla sanoen, te syytätte meitä siitä, että me tahdomme lakkauttaa teidän omistuksenne. Sitä me todellakin tahdomme.

Siitä hetkestä alkaen, jolloin työtä ei enää voi muuttaa pääomaksi, rahaksi, maankoroksi, lyhyesti sanoen monopolisoitavissa olevaksi yhteiskunnalliseksi mahdolliseksi, ts. siitä hetkestä alkaen, jolloin persoonallinen omistus ei enää voi muuttua porvarilliseksi, siitä hetkestä alkaen te julistatte persoonan hävitetyksi.

Te myönnätte siis, että te ette tunnusta persoonaksi ketään muuta kuin porvarin, ts. porvarillisen omistajan. Sellainen persoona on tosiaankin lakkautettava.

Kommunismi ei riistä keneltäkään valtaa omistaa yhteiskunnallisia tuotteita, se riistää vain vallan orjuuttaa työtä tuon omistamisen avulla.

On väitetty, että kun yksityisomistus lakkautetaan, niin kaikki toiminta tyrehtyy ja yleinen laiskuus pääsee vallalle.

Näin ajatellen porvarillisen yhteiskunnan olisi pitänyt jo ajat sitten sortua laiskuuteen, sillä ne, jotka siinä tekevät työtä, eivät hyödy mitään, mutta ne, jotka siinä hyötyvät, eivät tee työtä. Tuo pelko ilmaisee vain toisin sanoin sen käsityksen, että silloin kun ei enää ole pääomaa, ei ole enää palkkatyötäkään.

Kaikki vastaväitteet aineellisten tuotteiden kommunistista omistamis- ja tuotantotapaa vastaan on ulotettu koskemaan myös henkisten tuotteiden omistamista ja tuotantoa. Niin kuin luokkaomistuksen lakkauttaminen on porvarista samaa kuin itse tuotannon lakkauttaminen, niin myös luokkasivistyksen lakkauttaminen on hänestä samaa kuin yleensä kaiken sivistyksen lakkauttaminen.

Sivistys, jonka menettämistä porvari valittaa, on tavattoman suurelle enemmistölle muuttumista koneen lisäkkeeksi.

Mutta älkää kiistelkö kanssamme, kun mittaatte porvarillisen omistuksen poistamista porvarillisten vapaus-, sivistys- ja oikeus ym. käsitteidenne mukaisesti. Aatteenekin ovat porvarillisten tuotanto- ja omistussuhteiden tuotteita, samoin kuin oikeutenne on vain laiksi korotettu luokkanne tahto, jonka sisältö riippuu luokkanne aineellisista elämänehtoista.

Tämä puolueellinen käsityksenne, joka panee teidät muuttamaan tuotanto- ja omistussuhteenne historiallisista, tuotannon kehittyessä vaihtuvista suhteista ikuisiksi luonnon ja järjen laeiksi, käy yhteen sen käsityksen kanssa, jota ovat elättäneet kaikki vallassa olleet ja tuhoutuneet luokat. Porvarillisen omistuksen suhteen te ette enää halua ymmärtää sitä, mikä teistä on ymmärrettävää antiikin omistuksen ja feodaalisen omistuksen suhteen.

Perheen hävittäminen! Ääriradikaalitkin kiivastuvat tästä kommunistien häpeämättömästä aikeesta.

Mihin nykyinen porvarillinen perhe perustuu? Pääomaan, yksityistuloon. Täydellisesti kehittyneenä se on olemassa vain porvaristoa varten; mutta täydennyksensä sillä on proletaarien pakollinen perheettömyys ja julkinen prostituutio.

Porvarillinen perhe katoaa luonnollisesti tämän täydennyksensä katoamisen mukana, ja molemmat häviävät pääoman häviämisen mukana.

Vai syytättekö meitä siitä, että me tahdomme tehdä lopun vanhempien harjoittamasta lasten riistosta? Myönämme syyllisyytemme tähän rikokseen.

Te väitätte, että asettamalla kotikasvatuksen sijaan yhteiskunnallisen kasvatuksen me hävitämme kaikkein hellimmät inhimilliset suhteet.

Eikö sitten yhteiskunta määrää teidänkin kasvatustanne? Eivätkö sitä määrää yhteiskunnalliset suhteet, joiden puitteissa te kasvatatte, yhteiskunnan välitön tai välillinen puuttuminen kasvatukseen koulun jne. kautta? Yhteiskunnan vaikutus kasvatukseen ei ole kommunistien keksimä; he vain muuttavat kasvatuksen luonteen, ottavat sen hallitsevan luokan vaikutuksen alaisuudesta.

Porvarilliset lauseparret perheestä ja kasvatuksesta, vanhempien ja lasten hellästä suhteesta käyvät sitä tym-

päisevämmiksi mitä enemmän suurteollisuuden kehitty-
misen seurauksena kaikki proletaarien perhesiteet revit-
tään rikki ja lapsista tehdään pelkkiä kauppaesineitä ja
työkaluja.

Mutta te kommunistit tahdotte saada aikaan vaimojen
yhteisyyden, koko porvaristo huutaa meille kuorossa.

Porvari näkee vaimossaan pelkän tuotantovälineen.
Hän kuulee, että tuotantovälineet aiotaan antaa yhteis-
seen käyttöön eikä tietenkään voi ajatella muuta kuin
että se tulee myös vaimojen osaksi.

Hän ei edes aavista, että tarkoituksenahan on tehdä
loppu tilanteesta, jolloin nainen on pelkän tuotantovä-
lineen asemassa.

Mikään ei ole muuten naurettavampaa kuin porvariem-
me korkean siveellinen kauhistus kommunistien muka
tahtoman virallisen vaimojen yhteisyyden johdosta.
Kommunistien ei tarvitse ottaa käytäntöön vaimojen
yhteisyyttä, se on melkein aina ollut olemassa.

Porvarimme, tyytymättä siihen, että heidän käytet-
täväissään ovat heidän työläistensä vaimot ja tyttäret,
puhumattakaan julkisesta prostituutiosta, pitävät suurim-
pana huvituksena vietellä toistensa aviovaimoja.

Porvarillinen avioliitto on todellisuudessa aviovai-
mojen yhteisyyttä. Kommunisteja voitaisiin syyttää korkeinta
siitä, että ulkokultaisesti salatun vaimojen
yhteisyyden tilalle he muka tahtovat asettaa julkisen,
avoimen. Onhan kuitenkin itsestään selvää, että nykyisten
tuotantosuhteiden hävittämisen ohessa katoaa myös
niistä johtuva vaimojen yhteisyys, ts. julkinen ja salai-
nen prostituutio.

Kommunisteja on syytetty edelleen siitä, että he
tahtovat tehdä lopun isänmaasta ja kansallisuudesta.

Työläisillä ei ole isänmaata. Heiltä ei voida ottaa
sitä, mitä heillä ei ole. Koska proletariaatin täytyy lähin-
nä vallata valtiollinen valta, kohota kansalliseksi luokaksi*,
muodostua kansakunnaksi, se itse on vielä kansallinen,
joskaan ei suinkaan siinä mielessä kuin porvaristo sen
käsittää.

* Vuoden 1888 englanninkielisessä painoksessa on sanojen »kohota kansalliseksi luokaksi» tilalla sanat »kohota kansakunnan johtavaksi luokaksi». *Toim.*

Jo porvariston kehittyminen, kauppavapaus, maailmanmarkkinat, teollisuustuotannon ja sitä vastaavien elinsuhteiden yhdenmukaistuminen hävittävät yhä enemmän kansojen kansallista eristyneisyyttä ja vastakohtaisuuksia.

Proletariaatin valta on entisestään jouduttava niiden häviämistä. Yhteinen toiminta, ainakin sivistysmaiden kesken, on proletariaatin vapautuksen ensimmäisiä ehtoja.

Sikäli kuin hävitetään yksilön harjoittama toisen yksilön riisto, häviää myös kansakunnan harjoittama toisen kansakunnan riisto.

Kansakunnan sisäisen luokkavastakohtaisuuden hävitessä häviää myös kansakuntien välinen vihamielisyys.

Syytökset, joita esitetään kommunismia vastaan uskonnollisilta, filosofisilta ja yleensä ideologisilta näkökannoilta, eivät ansaitse perinpohjaisempaa käsittelyä.

Tuskin tarvitaan suurtakaan neroutta, jotta käsitettäisiin kuinka ihmisten elinolojen, yhteiskunnallisten suhteiden, heidän yhteiskunnallisen olemisensa muuttuessa muuttuvat myös heidän mielteensä, katsomuksensa ja käsityksensä, sanalla sanoen heidän tietoisuutensa.

Mitä muuta kuin henkisen tuotannon muuttumista aineellisen tuotannon mukana todistaa aatteiden historia? Jokaisen aikakauden vallitsevina aatteina ovat aina olleet vain hallitsevan luokan aatteet.

Puhutaan aatteista, jotka vallankumouksellistavat koko yhteiskunnan: siten lausutaan julki vain se tosiasia, että vanhan yhteiskunnan sisällä on muodostunut uuden aineksia, että vanhojen elinolojen murentuessa murentuvat samalla vanhat aatteet.

Kun vanha maailma oli häviämässä, kristinusko voitti vanhat uskonnot. Kun kristilliset aatteet 18. vuosisadalla sortuivat valistusaatteiden iskuista, feodaalinen yhteiskunta taisteli elämästä ja kuolemasta porvaristoa vastaan, joka siihen aikaan oli vallankumouksellista. Omantunnon- ja uskonnonvapauden aatteet ilmensivät vain vapaan kilpailun herruutta tietouden alalla.

»Mutta», sanotaan, »uskonnolliset, moraaliset, filosofiset, poliittiset, oikeus- ym. aatteet ovat tosin muut-

tuneet historiallisen kehityksen varrella. Mutta uskonto, moraalit, filosofia, politiikka, oikeus ovat aina säilyneet tässä lakkaamattomassa muutoksessa.

On sitä paitsi ikuisia totuuksia, kuten vapaus, oikeudenmukaisuus jne., jotka ovat yhteisiä kaikille yhteiskunnallisille oloille. Mutta kommunismi poistaa ikuiset totuudet, se poistaa uskonnon ja moraalit, se ei uudista niitä; se on siis ristiriidassa kaiken tähänastisen historiallisen kehityksen kanssa.»

Mistä tässä syytöksessä on kysymys? Kaikkien tähänastisten yhteiskuntien historia on liikkunut luokkavastakohdissa, jotka eri aikakausina ovat muodostuneet erilaisiksi.

Mutta olivatpa ne muodoltaan minkälaisia hyvänsä, kaikkien menneiden vuosisatojen yhteisenä tosiasiana on yhteiskunnan toisen osan harjoittama toisen osan riistäminen. Sen vuoksi ei ole ihme, että kaikkien vuosisatojen yhteiskunnallinen tietoisuus on kaikesta moninaisuudestaan ja erilaisuudestaan huolimatta kehittynyt tietyissä yhteisissä muodoissa, tietoisuusmuodoissa, jotka häviävät täydellisesti vasta kaiken luokkavastakohtaisuuden hävitessä.

Kommunistinen vallankumous on menneisyydeltä perittyjen omistussuhteiden mitä perinpohjaisinta murtamista; ei ole ihme, että se kehityskulussaan tekee selvän pesäeron menneisyydeltä perityistä aatteista.

Mutta jättäkäämme porvariston kommunismia vastaan tekemät syytökset.

Näimme jo edellä, että ensimmäisenä askeleena työväen vallankumouksessa on proletariaatin nouseminen hallitsevaksi luokaksi, demokratian valloittaminen.

Proletariaatti käyttää poliittista herruuttaan ottaakseen vähitellen pois porvaristolta kaiken pääoman, keskittääkseen kaikki tuotantovälineet valtion, ts. hallitsevaksi luokaksi järjestyneen proletariaatin käsiin, ja lisätäkseen mahdollisimman nopeasti tuotantovoimien määrää.

Tämä voi tietenkin aluksi tapahtua vain siten, että käydään despoottisesti käsiksi omistusoikeuteen ja porvarillisiin tuotantosuhteisiin, siis ryhdytään toimenpiteisiin, jotka näyttävät taloudellisesti riittämättömiltä

ja kestävämmiltä, mutta liikkeen edistyessä vievät pitemmälle meneviin toimenpiteisiin* ja ovat välttämättömiä keinoja koko tuotantotavan mullistamiseksi. Nämä toimenpiteet tulevat luonnollisesti olemaan erilaisia eri maissa.

Edistyneimmissä maissa voidaan kuitenkin miltei kaikkialla soveltaa seuraavia toimenpiteitä:

1. Maanomaisuuden pakkoluovutus ja maankoron käyttäminen valtion menoihin.

2. Korkea progressiivinen vero.

3. Perintöoikeuden lakkauttaminen.

4. Kaikkien emigranttien ja kapinallisten omaisuuden takavarikoiminen.

5. Luottotoimen keskittäminen valtion käsiin kansallispankin kautta, jolla on valtion pääoma ja ehdoton yksinoikeus.

6. Kaikkien kulkulaitosten keskittäminen valtion käsiin.

7. Valtion tehtaiden ja tuotantovälineiden lisääminen, maan raivaaminen viljelykseen ja maiden parantaminen yhteisen suunnitelman mukaisesti.

8. Samanlainen työvelvollisuus kaikille, teollisuusarmeijain muodostaminen varsinkin maanviljelystä varten.

9. Maanviljelyksen ja teollisuuden harjoittamisen yhdistäminen; myötävaikutus kaupungin ja maaseudun välisen eroavuuden poistamiseen vähitellen.**

10. Kaikkien lasten yhteiskunnallinen ja maksuton kasvatus. Lasten tehdastyön poistaminen nykyisessä muodossaan. Kasvatuksen yhdistäminen aineelliseen tuotantoon jne.

---

* Vuoden 1888 englanninkielisessä painoksessa on sanojen »vievät pitemmälle meneviin toimenpiteisiin» jälkeen lisätty: »tekevät välttämättömiksi hyökkäykset vanhaa yhteiskuntajärjestystä vastaan». *Toim.*

** Vuoden 1848 painoksessa on sanan »eroavuuden» asemesta »vastakohtaisuuden». Vuoden 1872 ja seuraavissa saksalaisissa painoksissa »vastakohtaisuus» on muutettu »eroavuudeksi». Vuoden 1888 englantilaisessa painoksessa ovat sanojen »myötävaikutus kaupungin ja maaseudun välisen eroavuuden poistamiseen» tilalla sanat »kaupungin ja maaseudun välisen eroavuuden vähittäinen poistaminen asuttamalla väestöä tasaisemmin kautta maan». *Toim.*

Kun kehityksen edistyessä luokkaeroavuudet ovat hävinneet ja tuotanto on keskittynyt yksilöiden yhtymien käsiin, niin julkinen valta kadottaa valtiollisen luonteensa. Valtiollinen valta on varsinaisessa merkityksessään toisen luokan organisoitua väkivaltaa toisen luokan lannistamiseksi. Kun proletariaatti taistelussa porvaristoa vastaan väistämättä yhtyy luokaksi, kun se vallankumouksen kautta tekee itsensä hallitsevaksi luokaksi ja poistaa hallitsevana luokkana väkivaltaisesti vanhat tuotantosuhteet, niin näiden tuotantosuhteiden mukana se poistaa luokkavastakohtaisuuden olemassaolon edellytykset, luokat yleensä ja samalla oman valtansa luokkavaltana.

Vanhan porvarillisen yhteiskunnan ja sen luokkien ja luokkavastakohtien tilalle tulee yhteisö, jossa kunkin yksilön vapaa kehitys on kaikkien vapaan kehityksen edellytyksenä.

III

SOSIALISTINEN JA KOMMUNISTINEN KIRJALLISUUS

1. TAANTUMUKSELLINEN SOSIALISMI

a) FEODAALINEN SOSIALISMI

Ranskan ja Englannin ylimystöllä oli historiallisen asemansa mukaisesti kutsumuksena herjauskirjasten kirjoittaminen nykyaikaista porvarillista yhteiskuntaa vastaan. Heinäkuun vallankumouksessa Ranskassa 1830 ja uudistusliikkeessä Englannissa⁹³ vihattu nousukas oli sen vielä kerran nujertanut. Vakavasta poliittisesta taistelusta ei voinut enää olla puhuttakaan. Sille jäi vain kirjallinen taistelu. Mutta kirjallisuudenkin alalla restauraatioajan* vanhat puheenparret olivat käyneet mah-

---

* Tällä ei tarkoiteta Englannin restauraatioaikaa 1660—1689, vaan Ranskan restauraatioaikaa 1814—1830. (*Engelstin huomautus vuoden 1888 englanninkieliseen painokseen.*)

dottomiksi. Herättääkseen myötätuntoa ylimystön täytyi näennäisesti jättää syrjään omat etunsa ja laatia syytöskirjelmänsä porvaristoa vastaan vain riistetyn työväenluokan edun nimessä. Se hankki itselleen tyydytystä saadessaan laulaa häväistyslauluja uudesta vallanpitäjästään ja kuiskutella sen korvaan enemmän tai vähemmän onnettomuutta uhkaavia ennustuksia.

Tällä tavalla syntyi feodaalinen sosialismi, puolittain valitusvirtenä, puolittain herjauskirjoituksena, puolittain kaikuna menneisyydestä, puolittain tulevaisuuden uhkana osuen joskus suoraan porvariston sydämeen katkeralla, henkeväen purevalla arvostelullaan, mutta tehden aina koomisen vaikutuksen ollessaan täysin kykenemätön ymmärtämään nykyajan historian kulkua.

Saadakseen kansan mukaansa ylimykset heiluttivat lippuna proletariaatin kerjäläispussia. Mutta joka kerta kun kansa heitä seurasi, se näki heidän takalistossaan vanhat feodaaliset vaakunat ja juoksi tiehensä äänekkäästi ja epäkunnioittavasti nauraen.

Tuon huvinäytelmän esittäjinä oli osa Ranskan legitimisteistä ja Nuori Englanti.⁹⁴

Kun feodaalit todistelevat, että heidän riistotapansa oli toisenlaista kuin porvarillinen riisto, he unohtavat vain sen, että he riistivät aivan toisenlaisten ja nyt jo aikansa eläneiden olosuhteiden ja edellytysten vallitessa. Kun he todistelevat, että heidän valtakaudellaan ei ollut nykyaikaista proletariaattia, he unohtavat vain sen, että nykyaikainen porvaristo oli juuri heidän yhteiskuntajärjestelmänsä välttämätön hedelmä.

He muuten salaavat niin vähän arvostelunsa taantumuksellista luonnetta, että heidän pääsyytöksensä porvaristoa vastaan onkin juuri se, että tämän hallitessa kehittyi luokka, joka on räjäyttävä koko vanhan yhteiskuntajärjestelmän.

He syyttävät porvaristoa paljon enemmän siitä, että se synnyttää vallankumouksellisen proletariaatin, kuin siitä, että se yleensä synnyttää proletariaatin.

Käytännön politiikassa he ottavat sen vuoksi osaa kaikkiin väkivaltatoimenpiteisiin työväenluokkaa vastaan, ja jokapäiväisessä elämässä kaikista mahtipontisista korulauseistaan huolimatta he ovat valmiita tilaisuu-

den tullen poimimaan kultaisia omenoita* ja vaihtamaan uskollisuuden, rakkauden ja kunnian kaupankäyntiin lampaanvillalla, juurikkailla ja viinalla.**

Niin kuin pappi on aina kulkenut käsi kädessä feodaaliherran kanssa, samoin pappissosialismi kulkee käsi kädessä feodaalisen sosialismin kanssa.

Mikään ei ole helpompaa kuin antaa sosialistinen pintaväri kristilliselle asketismille. Eikö kristinusko ole myös intoillut yksityisomaisuutta, avioliittoa, valtiota vastaan? Eikö se ole saarnannut niiden asemesta hyväntekeväisyyttä ja kerjuuta, naimattomuutta ja lihan kuolettamista, luostarielämää ja kirkkoa? Kristillinen sosialismi on vain se vihkivesi, jolla pappi siunaa ylimyksen kiukun.

b) PIKKUPORVARILLINEN SOSIALISMI

Feodaaliylimystö ei ole ainoa luokka, jonka porvaristo on kukistanut ja jonka elämänedellytykset nykyisessä porvarillisessa yhteiskunnassa ovat surkastuneet ja hävinneet. Keskiaikainen kaupunkilaisporvaristo ja pien-tilallissääty olivat nykyaikaisen porvariston edeltäjiä. Teollisesti ja kaupallisesti vähemmän kehittyneissä maissa tämä luokka vielä elää kituutta nousevan porvariston rinnalla.

Maissa, joissa nykyaikainen sivistys on kehittynyt, on muodostunut ja muodostuu alati uudelleen porvarillisen yhteiskunnan täydentävänä osana uutta pikkuporvaristoa, joka häilyy proletariaatin ja porvariston välillä, mutta kilpailu syöksee alituisesti tämän luokan jäseniä

---

* Vuoden 1888 englanninkielisessä painoksessa on sanojen »kultaisia omenoita» jälkeen lisätty: »jotka putoavat teollisuuden puusta». *Toim.*

** Tämä koskee pääasiassa Saksaa, missä maaylimystö ja junkkerit suurimmaksi osaksi viljelevät tilojaan omaan laskuunsa tilanhoitajien avulla ja ovat samalla juurikassokerin ja perunaviinan suurtuottajia. Varakkaimmat Englannin ylimykset eivät ole vielä menneet näin pitkälle, mutta hekin tietävät, miten alenevan maankoron voi korvata lainaamalla nimeään kaikenlaisille enemmän tai vähemmän hämäräperäisten osakeyhtiöiden perustajille. (*Engelstin huomautus vuoden 1888 englanninkieliseen painokseen.*)

proletariaatin riveihin, ja he alkavat jo nähdä sen hetken lähenevän, jolloin he suurteollisuuden kehittyessä nykyaikaisen yhteiskunnan itsenäisenä osana häviävät kokonaan ja heidän tilalleen kaupassa, teollisuudessa ja maanviljelyksessä tulevat työnjohtajat ja käskyläiset.

Ranskan kaltaisissa maissa, missä talonpoikaisluokkaa on runsaasti yli puolet väestöstä, oli luonnollista, että kirjailijat, jotka esiintyivät proletariaatin puolesta porvaristoa vastaan, käyttivät porvarillista järjestelmää arvostellessaan pikkuporvarin ja pientilallisen mitta-puuta ja puolustivat työväen asiaa pikkuporvariston kannalta. Näin muodostui pikkuporvarillinen sosialismi. Sismondi on tämän kirjallisuuden päämies paitsi Ranskassa myös Englannissa.

Tämä sosialismi eritteli hyvin teräväkatseisesti nykyaikaisissa tuotantosuhteissa ilmenevät ristiriidat. Se paljasti taloustieteilijäin ulkokultaiset kaunistelut. Se osoitti kumoamattomasti koneellisen tuotannon ja työnjaon tuhoisat vaikutukset, pääomien ja maaomaisuuden keskittymisen, liikatuotannon, pulat, pikkuporvariston ja pientilallisten väistämättömän perikadon, proletariaatin kurjuuden, tuotannon anarkian, räikeät epäsuhteet rikkaiden jakautumisessa, kansakuntien välisen teollisen hävityssodan, vanhojen tapojen, vanhojen perhesuhteiden ja vanhojen kansallisuuksien häviämisen.

Myönteiseltä sisällöltään tämä sosialismi tahtoo kuitenkin joko palauttaa käytäntöön vanhat tuotanto- ja vaihtovälineet ja niiden mukana vanhat omistussuhteet ja vanhan yhteiskunnan tai se tahtoo ahtaa väkisin nykyaikaiset tuotanto- ja vaihtovälineet vanhojen omistussuhteiden puitteisiin, jotka ne olivat jo murtaneet ja jotka oli murrettava. Kummassakin tapauksessa se on samalla kertaa sekä taantumuksellista että utopistista.

Ammattikuntalaitos teollisuuden alalla ja patriarkaalinen maatalous, siinä sen viimeinen sana.

Edelleen kehittyessään tämä suunta on surkastunut viheliäiseksi nurinaksi*.

* Vuoden 1888 englanninkielisessä painoksessa on tämän lauseen tilalla: »Loppujen lopuksi, kun kumoamattomat historialliset tosiasiat olivat haihduttaneet itsepetoksen humalan, tämä sosialismin muoto surkastui viheliäiseksi nurinaksi». *Toim.*

c) SAKSALAINEN ELI »TODELLINEN» SOSIALISMI

Ranskan sosialistinen ja kommunistinen kirjallisuus, joka syntyi vallassa olevan porvariston sorron alaisena ja on tätä valtaa vastaan käydyn taistelun kirjallinen ilmaisu, levisi Saksaan aikana, jolloin porvaristo siellä vasta aloitti taistelunsa rajatonta feodaalista yksinvaltaa vastaan.

Saksalaiset filosofit, puolifilosofit ja kaunosielut tarttuivat ahnaasti tähän kirjallisuuteen unohtaen kuitenkin, että noiden kirjoitusten vaeltaessa Ranskasta Saksaan sinne eivät samalla siirtyneetkään Ranskassa vallitsevat olosuhteet. Saksalaisissa olosuhteissa ranskalainen kirjallisuus kadotti kaiken suoranaisesti käytännöllisen merkityksensä ja sai puhtaasti kirjallisen muodon. Sen täytyi pakostakin näyttää vain joutavalta järkeilemiseltä ihmisolemuksen toteutumisesta. Niinpä Ranskan ensimmäisen vallankumouksen vaatimuksilla oli 1700-luvun saksalaisille filosofeille merkitystä vain ylipäänsä »käytännöllisen järjen» vaatimuksina, ja Ranskan vallankumouksellisen porvariston tahdonilmaukset merkitsivät heidän silmissään puhtaan tahdon lakeja, sellaisena kuin sen tulee olla, todella inhimillisen tahdon lakeja.

Ainoa mitä saksalaiset kirjailijat tekivät oli se, että he saattoivat uudet ranskalaiset aatteet sopusointuun vanhan filosofisen omantuntonsa kanssa tai pikemminkin omaksuivat omalta filosofiselta kannaltaan ranskalaiset aatteet. Tämä omaksuminen tapahtui samalla tavalla kuin yleensä omaksutaan vieras kieli, kääntämällä.

On tunnettua, miten munkit kirjoittelivat typeriä katolisia pyhimystaruja vanhan pakanuusajan klassisia teoksia sisältävien käsikirjoitusten tekstin päälle. Saksalaiset kirjailijat menettelivät epäpyhään ranskalaiseen kirjallisuuteen nähden aivan päinvastoin. He kirjoittivat omaa filosofista hölynpölyään ranskalaisen alkutekstin perään. Esimerkiksi rahasuhteiden ranskalaisen arvostelun perään he kirjoittivat: »inhimillisen olemuksen vieraantuminen» ja porvarivaltion ranskalaisen arvostelun perään he kirjoittivat «abstraktisesti yleisen herruuden poistaminen» jne.

Tätä filosofisten lauseparsiansa sotkemista ranskalais-

ten teorioiden sekaan he nimittivät »teon filosofiaksi», »todelliseksi sosialismiksi», »saksalaiseksi sosialismin tieteksi», »socialismin filosofiseksi perusteluksi» jne.

Ranskalaiselta sosialistis-kommunistiselta kirjallisuudelta riistettiin siten kerta kaikkiaan sen miehuus. Ja kun se saksalaisen kädessä lakkasi ilmaisemasta luokan taistelua toista luokkaa vastaan, saksalainen oli siinä käsityksessä, että hän oli voittanut »ranskalaisen yksipuolisuuden», puolustanut todellisten tarpeiden asemesta totuuden tarvetta ja proletariaatin etujen asemesta inhimillisen olemuksen, yleensä ihmisen etuja, ihmisen, joka ei kuulu mihinkään luokkaan ja jota ylipäänsä ei ole olemassa todellisuudessa, vaan ainoastaan filosofisten kuvitelmien utumaailmoissa.

Tämä saksalainen sosialismi, joka otti kömpelöt kouluharjoituksensa niin vakavalta ja juhlalliselta kannalta ja niin kerskailevasti toitotti niistä kaikkien tietäväksi, kadotti kuitenkin vähitellen pedanttisen viattomuutensa. Saksan, varsinkin Preussin porvariston taistelu feodaaleja ja rajatonta yksinvaltaa vastaan, sanalla sanoen vapaamielinen liike, muuttui yhä vakavammaksi.

»Todelliselle» sosialismille oli siten tarjoutunut tuonin toivottu tilaisuus asettaa poliittista liikettä vastaan sosialistiset vaatimukset, singota perinteellinen pannajulistus liberalismia vastaan, edustusvaltiota vastaan, porvarillista kilpailua, porvarillista painovapautta, porvarillista oikeutta, porvarillista vapautta ja yhdenvertaisuutta vastaan ja saarnata kansalle, että sillä ei ole tässä porvarillisessa liikkeessä mitään voitettavana, vaan päinvastoin kaikki menetettävänä. Saksalainen sosialismi unohti parahiksi, että ranskalainen arvostelu, jonka hengenöntä kaikua se oli, edellytti nykyaikaista porvarillista yhteiskuntaa sitä vastaavine aineellisine elinehtoineen ja sen mukaista valtiomuotoa — kaikkia niitä edellytyksiä, joiden valloittamisesta Saksassa vasta oli kysymys.

Se palveli yksinvaltaisia Saksan hallituksia ja niiden seurajoukkona olleita pappeja, koulumestareita, maajunkkereita ja virkaherroja toivottuna pelättimenä uhkaavasti nousevaa porvaristoa vastaan.

Se oli makeahkoa täydennystä niihin karvaisiin piiskaniskuihin ja pyssynluoteihin, joilla nuo samat halli-

tukset tukahduttivat Saksan työläisten kapinoita.

Kun »todellisesta» sosialismista tuli näin hallitusten käsissä ase Saksan porvaristoa vastaan, se edusti myös välittömästi taantumuksellisia etuja, Saksan kaupunkilaisporvariston etuja. Saksassa muodostaa 1500-luvulta periytynyt ja niistä ajoista alkaen eri muodoissa yhä uudelleen ilmaantuva pikkuporvaristo olevien olojen varsinaisen yhteiskunnallisen perustan.

Sen säilyminen on samaa kuin Saksassa vallitsevien olojen säilyminen. Porvariston teollisen ja poliittisen herruuden taholta se pelkää varmaa perikatoaan, toisaalta pääoman keskittymisen johdosta, toisaalta vallankumouksellisen proletariaatin ilmaantumisen johdosta. »Todellinen» sosialismi näytti sen mielestä lyövän kaksi karpästä yhdellä iskulla. Ja se levisi kuin kulkutauti.

Tämä mietiskelyn hämähäkinverkosta kudottu, kaudonieluisin puheenparsin koristeltu, hellän tunteellisuuden vuodatuksilla kyllästetty mystinen vaippa, johon saksalaiset sosialistit verhosivat pari laihaa »ikuista totuuttaan», vain lisäsi heidän tavaransa menekkiä tuon yleisön keskuudessa.

Omasta puolestaan saksalainen sosialismi tunsu yhä suuremmassa määrin kutsumukseksi olla tämän pikkuporvariston korkealentoisen edustaja.

Se julisti Saksan kansakunnan mallikansakunnaksi ja saksalaisen poroporvarin malli-ihmiseksi. Se antoi hänen jokaiselle halpamaisuudelleen salatun, ylevän sosialistisen tarkoituksen, mikä merkitsi sen vastakohtaa. Viimeisenä johtopäätöksensä se esiintyi avoimesti »raa'asti hävittävää» kommunismin suuntaa vastaan ja julisti, että se itse on ylevän puolueettomana kaikkien luokkataistelujen yläpuolella. Muutamaa varsin harvaa poikkeusta lukuun ottamatta kaikki sosialistisen ja kommunistisen kirjallisuuden nimellä Saksassa liikkeellä oleva kirjallisuus kuuluu tämän likaisen, tympäisevän kirjallisuuden piiriin*.

---

* Vuoden 1848 vallankumousmyrsky pyyhkäisi pois koko tämän viheliäisen suunnan ja vei sen edustajilta halun keinotella sosialismilla. Tämän suunnan pääedustaja ja klassinen perikuva on herra Karl Grün. (*Engelsin huomautus vuoden 1890 saksankieliseen painokseen.*)

2. KONSERVATIIVINEN ELI-PORVARISSOSIALISMI

Osa porvaristoa haluaa poistaa yhteiskunnalliset epäkohdat turvatakseen porvarillisen yhteiskunnan olemassaolon.

Tähän joukkoon kuuluu taloustieteilijöitä, ihmisystäviä, inhimillisyyden saarnaajia, työtätekevien luokkien aseman parantajia, hyväntekeväisyyden harjoittajia, eläinsuojeluyhdistyksen jäseniä, raittiusseurojen perustajia, mitä kirjavimman laatuksia nurkkauudistusten harrastajia. Tämä porvarissosialismi on muovattu kokonaisiksi oppijärjestelmiksikin.

Esimerkkinä mainitsemme Proudhonin teoksen »Kurjuuden filosofia».

Sosialistiset porvarit tahtovat säilyttää nykyisen yhteiskunnan elämänedellytykset, mutta ilman niistä väistämättä johtuvia taisteluja ja vaaroja. He tahtovat säilyttää nykyisen yhteiskunnan, mutta ilman sitä kumouksellistavia ja hajottavia aineksia. He tahtovat porvariston ilman proletariaattia. Porvaristo luonnollisesti kuvittelee parhaaksi sen maailman, jossa se hallitsee. Porvarissosialismi muokkaa tämän lohdullisen kuvitelman enemmän tai vähemmän eheäksi järjestelmäksi. Kun se kutsuu proletariaattia toteuttamaan sen järjestelmää ja astumaan uuteen Jerusalemiin, se vaatii oikeastaan vain sitä, että proletariaatti säilyisi nykyisessä yhteiskunnassa, mutta luopuisi niistä vihamielisistä käsityksistä, mitä sillä on tästä yhteiskunnasta.

Tämän sosialismin toinen, vähemmän järjestelmällinen mutta käytännöllisempi muoto yritti saattaa työväenluokalle vastenmieliseksi kaiken vallankumouksellisen liikkeen todistelemalla, että ei mikään valtiollinen muutos, vaan ainoastaan aineellisten elämänehtojen, taloudellisten olosuhteiden muutos voi olla sille hyödyksi. Aineellisten elämänehtojen muutoksella tämä sosialismi ei suinkaan ymmärrä porvarillisten tuotantosuhteiden poistamista, mikä on mahdollista vain vallankumoustietä, vaan hallinnollisia parannuksia, jotka tapahtuvat näiden tuotantosuhteiden pohjalla eivätkä siis tuo muutosta pääoman ja palkkatyön väliseen suhteeseen, vaan parhaassa tapauksessa vähentävät porvaristolta

sen vallanpidosta johtuvia kustannuksia ja yksinkertaistavat sen valtiontaloutta.

Aidoimman ilmauksensa porvarissosialismi saa vasta silloin, kun se muuttuu pelkäksi puhetaidolliseksi koristeeksi.

Vapaa kauppa! työväenluokan hyväksi; suojelutullit! työväenluokan hyväksi; vankisellit! työväenluokan hyväksi! Se on porvarissosialismin viimeinen, ainoa todeksi tarkoitettu sana!

Porvariston sosialismi on juuri siinä väitteessä, että porvari on porvari — työväenluokan hyväksi.

3. KRIITTIS-UTOPISTINEN SOSIALISMI JA KOMMUNISMI

Emme puhu tässä siitä kirjallisuudesta, joka kaikissa uuden ajan suurissa vallankumouksissa on ilmaissut proletariaatin vaatimuksia (Babeufin teokset ym.).

Proletariaatin ensimmäiset yritykset saada yleisen kuohunnan aikana, feodaalisen yhteiskunnan kukistamisen kaudella välittömästi toteutetuksi omat luokka-etunsa, epäonnistuivat välttämättömyyden pakosta, koska proletariaatti itse oli vielä kehittymätöntä ja koska vielä puuttuivat sen vapautuksen aineelliset ehdot, jotka ovatkin vasta porvarillisen aikakauden tuote. Vallankumouksellinen kirjallisuus, joka syntyi näiden proletariaatin ensimmäisten liikkeiden mukana, on sisällöltään väistämättä taantumuksellista. Se opettaa yleistä asketismia ja karkeata tasanjakoa.

Varsinaisesti sosialistiset ja kommunistiset järjestelmät, Saint-Simonin, Fourierin, Owenin ym. järjestelmät, ilmaantuivat proletariaatin ja porvariston välisen taistelun ensimmäisellä kehittymättömällä kaudella, jota olemme edellä kuvanneet (ks. »Porvaristo ja proletariaatti»).

Näiden järjestelmien keksijät näkevät kyllä luokkien vastakohtaisuuden samoin kuin vallitsevassa yhteiskunnassa itsessään olevien hajottavien ainesten vaikutuksen. Mutta he eivät huomaa proletariaatin taholta mitään historiallista omatoimisuutta, mitään sille ominaista poliittista liikettä.

Kun luokkavastakohtaisuuden kehittyminen käy yhtä jalkaa teollisuuden kehityksen kanssa, eivät he myös-

kään löydä proletariaatin vapautuksen aineellisia edellytyksiä, vaan etsivät yhteiskuntatiedettä, yhteiskunnallisia lakeja, jotka voisivat luoda nämä edellytykset.

Yhteiskunnallisen toiminnan tilalle täytyy tulla heidän henkilökohtainen keksivä toimintansa, vapautuksen historiallisten edellytysten tilalle mielikuvitukselliset edellytykset, proletariaatin vähitellen tapahtuvan luokaksi järjestymisen tilalle heidän keksimällä keksimänsä yhteiskuntajärjestys. Tuleva maailmanhistoria hupenee heillä heidän yhteiskuntasuunnitelmiansa propagandaksi ja niiden käytännölliseksi toteuttamiseksi.

He ovat kyllä tietoisia siitä, että suunnitelmissaan he puolustavat pääasiallisesti työväenluokan etuja yhteiskunnan eniten kärsivänä luokkana. Vain tällaisena eniten kärsivänä luokkana proletariaatti onkin heille olemassa.

Luokkataistelun kehittymätön muoto samoin kuin heidän oma asemansa saattavat heidät kuitenkin luulemaan olevansa korkealla tuon luokkavastakohtan yläpuolella. He tahtovat parantaa yhteiskunnan kaikkien jäsenten asemaa, parhaassakin asemassa olevien. He vetoavat sen vuoksi lakkaamatta koko yhteiskuntaan ilman erotusta, vieläpä mieluummin hallitsevaan luokkaan. On vain ymmärrettävä heidän järjestelmänsä tunnustaakseen sen parhaan mahdollisen yhteiskunnan parhaaksi mahdolliseksi suunnitelmaksi.

He hylkäävät sen vuoksi kaiken poliittisen, erikoisestikin kaiken vallankumouksellisen toiminnan, he tahtovat saavuttaa päämääränsä rauhallista tietä ja yrittävät pienillä, tietenkin epäonnistuvilla kokeilla, esimerkiksi voimalla aukoa uraa uudelle yhteiskunnalliselle evankeliumille.

Tämä mielikuvituksellinen esitys tulevaisuuden yhteiskunnasta syntyy aikana, jolloin proletariaatti on vielä perin kehittymätön ja siksi vielä käsittää omankin asemansa mielikuvituksellisesti, se syntyy proletariaatin ensimmäisistä aavistuksenomaisista pyrkimyksistä yhteiskunnan yleiseen uudistamiseen.

Mutta sosialistisissa ja kommunistisissa teoksissa on arvosteleviakin aineksia. Näissä teoksissa käydään kaik-

kien nykyisen yhteiskunnan perustuksien kimppuun. Ne ovat sen vuoksi antaneet mitä arvokkainta aineistoa työläisten valistamiseksi. Niiden myönteiset lausunnot tulevasta yhteiskunnasta, esimerkiksi kaupungin ja maaseudun välisen vastakkaisuuden*, perheen, yksityisan- sion ja palkkatyön poistamisesta, yhteiskunnallisen so- pusuinnun julistamisesta, valtion muuttamisesta pelkäksi tuotannon hallinnoksi — kaikki nämä lausunnot ilmaisevat vain sen luokkavastakohdan katoamista, joka vasta alkaa kehittyä ja jonka he tuntevat vasta sen ensimmäisessä muodottomassa epämääräisyydessä. Sen vuoksi näillä väittämillä on vielä aivan utopistinen luonne.

Kriittis-utopistisen sosialismin ja kommunismin merkitys on kääntäen verrannollinen historialliseen kehitykseen. Samassa määrässä kuin luokkataistelu kehittyy ja saa yhä selvemmät muodot, tuo mielikuvituksellinen pyrkimys asettua sen yläpuolelle, tuo mielikuvituksellinen taistelu sitä vastaan menettää kaiken käytännöllisen arvonsa ja kaiken teoreettisen oikeutuksensa. Tästä joh- tuu, että vaikka näiden järjestelmien perustajat olivatkin monessa suhteessa vallankumouksellisia, heidän oppi- laansa ovat aina muodostaneet taantumuksellisia lah- kokuntia. He pitävät lujasti kiinni mestariensa vanhoista mielipiteistä huolimatta proletariaatin historiallisesta kehityksestä. He pyrkivät sen vuoksi johdonmukaisesti jälleen taittamaan kärjen luokkataistelulta ja sovitta- maan vastakohdat. He uneksivat yhä edelleen yhteiskun- tautopioittensa kokeellisesta toteuttamisesta, yksityis- ten falansterien perustamisesta, työsiirtoloiden [»Home- colonies»] luomisesta, pienen Ikarian** järjestämisestä —

---

* Vuoden 1888 englantilaisessa painoksessa tämä kohta on muotoiltu seuraavasti: »Niiden ehdottamat käytännölliset toimen- piteet, kuten esimerkiksi kaupungin ja maaseudun välisen eroavuuden... poistaminen». *Toim.*

** Falanstereiksi nimitettiin Fourierin suunnittelemaa sosia- listisia siirtoloita; Ikariaksi Cabet nimitti utooppista maataan, myöhemmin kommunistista siirtolaansa Amerikassa. (*Engelsin huomautus vuoden 1888 englanninkieliseen painokseen.*)

Home-colonies (työsiirtoloiksi) Owen nimitti kommunistisia malliyhteiskuntiaan. Falansteri oli Fourierin suunnitteleminen

uuden Jerusalemin pienoispainoksesta — ja kaikkien näiden pilvilinnojen rakentamiseksi heidän täytyy vedota porvariston sydänten ja rahasäkkien ihmisrakkauteen. He vaipuvat vähitellen edelläkuvattujen taantumuksellisten tai vanhoillisten sosialistien joukkoon ja eroavat näistä vain siinä, että he harrastavat järjestelmällisempää pedanttisuutta ja luottavat kiihkomielisen taikaukosisesti oman yhteiskuntatieteensä ihmeitätekevään voimaan.

Juuri sen vuoksi he vastustavat katkerasti kaikkea työväen poliittista liikettä, joka heidän mielestään on voinut aiheutua pelkästä sokeasta epäuskosta uutta evankeliumia kohtaan.

Owenilaiset Englannissa ja fourierilaiset Ranskassa esiintyvät — edelliset chartisteja⁹⁵, jälkimmäiset reformisteja⁹⁶ vastaan.

IV

KOMMUNISTIEN SUHDE ERILAIISIIN OPPOSITIOPUOLUEISIIN

Toisessa osassa sanotun jälkeen on kommunistien suhde jo perustettuihin työväenpuolueisiin, siis heidän suhteensa Englannin chartisteihin ja Pohjois-Amerikan maatalousuudistusten ajajiin selvä.

Kommunistit taistelevat työväenluokan lähimpien välittömien tarkoituksien ja etujen saavuttamiseksi, mutta nykyisessä liikkeessä he puolustavat samalla myös liikkeen tulevaisuutta. Ranskassa kommunistit asettuvat sosialistis-demokraattisen* puolueen rinnalle tais-

---

yhteiskuntapalatsien nimi. Ikariaksi nimitettiin utooppista haavemaata, jonka kommunistista järjestelmää Cabet kuvasi. (*Engelsin huomautus vuoden 1890 saksankieliseen painokseen.*)

* Tätä puoluetta edusti silloin parlamentissa Ledru-Rollin, kirjallisuudessa Louis Blanc sekä lehdistössä »La Réforme» lehti. Nimi sosialistis-demokraattinen tarkoitti niiden sen keksijöiden ajatuksen mukaan demokraattisen eli tasavaltalaisen puolueen sitä osaa, joka oli enemmän tai vähemmän sosialistisesti väritynyt. (*Engelsin huomautus vuoden 1888 englanninkieliseen painokseen.*)

Sosialistis-demokraattiseksi puolueeksi itseään nimittänyttä puoluetta edusti Ranskan poliittisessa elämässä Ledru-Rollin, kir-

telussaan vanhoillista ja radikaalia porvaristoa vastaan, luopumatta silti oikeudestaan suhtautua arvostelevasti vallankumouksellisista perinteistä juontuviin lauseparisiin ja kuvitelmiin.

Sveitsissä he tukevat radikaaleja unohtamatta sitä, että tuo puolue on kokoonpantu ristiriitaisista aineksista, osittain demokraattisista sosialisteista ranskalaisessa mielessä, osittain radikaaleista porvareista.

Puolalaisten keskuudessa kommunistit tukevat puoluetta, joka asettaa agraarivallankumouksen kansallisen vapautuksen edellytykseksi, samaa puoluetta, joka vuonna 1846 sai aikaan Krakovan kapinan⁹⁷.

Saksassa kommunistinen puolue taistelee, heti kun porvaristo esiintyy kumouksellisenä, yhdessä porvariston kanssa rajatonta yksinvaltaa, feodaalista maanomistusta ja taantumuksellista pikkuporvarillisuutta vastaan.

Mutta se ei laiminlyö hetkeäkään saadakseen työläiset mahdollisimman selvästi tietoisiksi porvariston ja proletariaatin välisestä vinamielisestä vastakkaisuudesta, jotta Saksan työläiset voisivat heti kääntää kaikki ne yhteiskunnalliset ja poliittiset edellytykset, jotka porvariston täytyy valtansa mukana synnyttää, aseina itse porvaristoa vastaan, jotta Saksassa alkaisi heti taantumuksellisten luokkien kukistamisen jälkeen taistelu itse porvaristoa vastaan.

Kommunistit kohdistavat päähuomionsa Saksaan sen vuoksi, että Saksa elää porvarillisen vallankumouksen aattoa, että tämä kumous tapahtuu yleensä eurooppalaisen sivistyksen edistyneimpien olojen vallitessa ja proletariaatin ollessa paljon kehittyneempää kuin 1600-luvulla Englannissa ja 1700-luvulla Ranskassa. Saksan porvarillinen vallankumous ei siis voi olla muuta kuin proletaarisen vallankumouksen välitön alunäytös.

Kommunistit kannattavat sanalla sanoen kaikkialla jokaista vallankumouksellista liikettä, joka on tähdätty vallitsevia yhteiskunnallisia ja valtiollisia oloja vastaan.

---

jallisuudessa Louis Blanc; näin ollen se oli nykyisestä sosiaalidemokratiasta yhtä kaukana kuin taivas maasta. (*Engelsin huomautus vuoden 1890 saksankieliseen painokseen.*)

Kaikissa näissä liikkeissä he esittävät liikkeen peruskysymyksenä omistuskysymyksen, esiintyköön se kehittyneemmässä tai kehittymättömämmässä muodossa.

Kommunistit tekevät vihdoin työtä kaikkialla kaikkien maiden demokraattisten puolueiden yhdistämisen ja yhteisymmärryksen luomisen puolesta.

Kommunistit pitävät halveksittavana salata mielipiteitään ja aikomuksiaan. He selittävät avoimesti, että heidän päämääränsä voidaan saavuttaa ainoastaan väkivaltaisesti kumoamalla koko tähänastinen yhteiskuntajärjestys. Vaviskoot vallassa olevat luokat kommunistisen vallankumouksen edessä. Proletaareilla ei siinä ole muuta menetettävää kuin kahleensa. Mutta voitettava heillä on koko maailma.

KAIKKIEN MAIDEN PROLETAARIT, LIITTYKÄÄ YHTEEN!

*Kirjoitettu joulukuussa 1847—
tammikuussa 1848*

*Julkaistu ensi kerran saksan
kielellä erillisenä kirjasena
Lontoossa helmikuussa 1848*

*Valitut teokset kolmessa osassa,
1. osa, s. 94—120*